

אשיוחה בקיך

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

פרשת
תולדות

אשיחה בחק"ך

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחק"ך (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

פרשת
בני תשא

תוכן הענינים

ד	'תענית אסתר' - מקור המנהג וטעמיו.....
ז	יום תענית אסתר - עת רצון לקבול תפלה.....
ז	לבישת בגדי שבת קדם ליל פורים.....
ח	מנהג 'זכר למחצית השקל'.....
ט	הזמן היותר ראוי לנתינה.....
ט	אפן יחוד המועות והקדשתן.....
י	פנות הנתינה ומטרתה.....
יא	שעור הנתינה הראוי.....
יא	'קריאת המגלה' - ואור הקדושה הגנוז בה.....
יב	זמן קריאת המגלה.....
יב	ברכות המגלה.....
יב	חשיבות הרבוז וההקשבה.....
יג	דין השומע מתוך החמש ומתוך מגלה בשרה.....
יד	נשים בקריאת המגלה.....
יד	שמיעת המגלה בשדור חי, דרך רדיו או ליון.....
טו	אמירת 'עשרת בני המן' בנשימה אחת.....
טז	הנהגת ליל חג הפורים.....
טז	קריאת המגלה של יום.....
יז	מצות 'מתנות לאביונים' וטעמיה.....
יח	"כל הפושט יד - נותנים לו".....
יח	שעור נתינת 'מתנות לאביונים'.....
יט	מצות 'משלוח מנות' וטעמיה.....
כ	משתה ושמה - עקר פנות היום.....
כ	למוד התורה קדם 'סעודת פורים'.....
כא	גדר החייב 'לבסומי בפורי'.....
כב	עמק הנהגת הבורא המשתקפת בספור המגלה.....
כב	'כי לא מחשבותי מחשבותיכם'.....
כג	חלומו של הגביר המפקפק.....
כד	מלקמת מנהיגי ישראל בקלפת החטא.....

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שִׁיחָה לְפִרְשֵׁת בִּי תִשָּׂא

בְּעִנְיַי חַג הַפּוּרִים

וּכְבָר בְּאֵר הַגְּאוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּעַל 'בְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר' (ספר טעמי המנהגים אות תתקנ"ט) מְדוּעַ בְּחִנְכָּה נִהְגוּ יִשְׂרָאֵל לְשַׁחַק בְּסָבִיבוֹן, אֲשֶׁר אַחֲזִיתוּ מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, וּבְפּוּרִים מְסוֹבְבִים אֶת הַרְעָשׁן אֲשֶׁר אַחֲזִיתוּ מְלַמְטָה לְמַעְלָה?

וְהוּא כִּי חִנְכָּה בְּבַחֲנֵינָת 'אַתְעָרוּתָא דְלַעֲלֵא', עַל אִף שֶׁהִיא הָעַם שְׁקוּעַ בְּזַהֲמַת הַהִתְיַוָּנוּת, הַעֲרָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי קִמְצָן חֲשֻׁמוֹנָאִים רוּחַ טְהוֹרָה מְמָרוֹם, אֲשֶׁר סִחֲפָה אֶת כָּל הָעַם כְּלוּ. וְהָרִי זֶה בְּבַחֲנֵינָת 'מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה', אוֹלָם בְּפּוּרִים - כָּל הַיְשׁוּעָה הַגִּיעָה 'מְלַמְטָה לְמַעְלָה', עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה וְהַזְעָקָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְכֵן מְסוֹבְבִים הַרְעָשׁן מְלַמְטָה לְמַעְלָה, לְהוֹרוֹת עַל הַבְּחִינָה הַנִּלְכָּד. כְּפִי שֶׁהִיא לְשַׁעָה - כֶּף לְדוֹרוֹת, אֵין הָאֵרֶת הַפּוּרִים נוֹגַעַת בְּנַשְׁמָתוֹ שֶׁל אָדָם, לוֹלִי עוֹרֵר וְהַכִּין אֶת עַצְמוֹ כְּדָבְעִי.

עַל כֵּן, נִשְׁתַּדֵּל לְהַתְּבַוֵּן מְעַט בְּמַעֲלַת הַזְּמַן הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה, וּבְכֶף נִמְצָא עַצְמִנוּ מוֹכֵנִים לְקַבֵּל אֶת הַשִּׁפְעַת הַרוּחָנִי הַעֲצוּם הַמְּשַׁתְּלֵשֵׁל מֵאֲתוֹ תְּבַרְךָ בּוֹ בְּיוֹם. וּכְבָר אָמְרוּ 'שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין קִדְמָה הַחֵג שְׁלֹשִׁים יוֹם' - 'שׁוֹאֲלִים' בְּהִלְכוֹת הַחֵג, וְעוֹסְקִים בְּהִלְכוֹתָיו וּבְדִינָיו, וְעַל יְדֵי זֶה 'דוֹרְשִׁים' מֵהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעָרָה עָלֵינוּ שִׁפְעַת וְהָאֵרָה מְמָרוֹם קְדָשׁוֹ.

כְּתַב מְרַן הַחֲתָם סוֹפֵר 'בְּדַרְשׁוֹתָיו (דף קפ"ה, ב בַּהֲעָרָה): "רְאוּי וְנִכּוֹן לְחַכְמֵי הַדּוֹר לְאַסֵּף עִם ה' לְהוֹדִיעֵם יוֹם אוֹ יוֹמִים קִדְמָה פּוּרִים,

בְּסִיעֵתָא דְשִׁמְיָא, נִמְצָאִים אָנוּ בְּלִיל י"ג בְּאֶדְר, יָמִים סְפוּרִים קִדְמָה הַחֵג הַקְּדוֹשׁ, חַג הַפּוּרִים. כִּידוּעַ בְּיוֹם הַפּוּרִים מְתַנַּחֵץ הָאֵרָה רוּחָנִית כְּבִירָה, שֶׁכָּל יְהוּדֵי בְּאֶשֶׁר הוּא - לוֹ יְכִין עַצְמוֹ כְּרְאוּי, יְהֵא זְכָאֵי לְקַבֵּלָה שְׁלֵא כְּפִי מַעֲשָׂיו. וְהַמְּלִיצוֹ עַל כֶּף אֶת דִּין רַבּוֹתֵינוּ בְּעִנְיַן מַעוֹת פּוּרִים (עֵיין שו"ע או"ח תרצ"ד, א): "כָּל מִי שֶׁפּוֹשֵׁט יָדוֹ לְטַל נוֹתְנִים לוֹ" - כֶּף כָּל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ בְּיוֹם הַפּוּרִים לְקַבֵּל מֵאֵת ה' הַשְּׂגָה וְהָאֵרָה רוּחָנִית, זוֹכָה לָהּ, וְזֹאת לְלֹא שְׁמַדְקָדְקִים בְּמַעֲשָׂיו.

לְמַעְלָה מְכָף, כּוֹתֵב רַבְּנּוּ הַחִיד"א (דבש לפי מ"ע פ') כִּי הַהָאֵרָה הַמְּמַשְׁמֶשֶׁת וּבָאָה בְּחַג פּוּרִים - שְׂוָה בְּעֲצָמָתָהּ לְהָאֵרֶת כָּל הַמוֹעֲדִים יַחַד, וְאֲכֵן מְצִינוּ שְׁחַג הַפּוּרִים הוּא מַעֲיִן בְּבוֹאָה שֶׁל כָּל הַמוֹעֲדִים כָּלָם, וְכֶף הִיא מוֹנָה: פֶּסַח - עִנְיָנוּ יְצִיאָה מַעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, וּבְפּוּרִים יְצִאוּ מְמוֹת לְחַיִּים, שְׁבוּעוֹת - חַג מִתֵּן תּוֹרָה, וּבְפּוּרִים 'הַדּוֹר קַבְלוּהָ מֵאַהֲבָה בִּימֵי אַחֲשׁוּרוּשׁ' (שבת פ"ח, א), סְכוּת - זְכָר לְעִנְיַי כְּבוֹד, וּבְפּוּרִים 'וְרַבִּים מַעֲמֵי הָאֲרֶץ מִתְּיַהֲדִים' וְנִכְנְסִים תַּחַת כְּנִפֵי הַשְּׂכִינָה. רֹאשׁ הַשָּׁנָה - סִפְרֵי חַיִּים וּמְתִים, וְאִף בִּימֵי מְרֻדְכִי וְאַסְתֵּר הַדִּין נִטַּשׁ בֵּין מוֹת לְחַיִּים. יוֹם הַכְּפּוּרִים - יוֹם מְחִילָה וְסְלִיחָה, וּבְפּוּרִים הָיוּ צְרִיכִים כְּפָרָה עַל שִׁנְהָנוּ מְסַעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רִשְׁעֵי וְזָכוּ לְמַחֲלָה. וְנִרְמַז זֹאת בְּשֵׁם פּוּרִים - רְאוּשֵׁי תַבּוֹת פֶּסַח וְסְכוּת, רֹאשׁ הַשָּׁנָה, יוֹם הַכְּפּוּרִים, מִיֵּתֵן תּוֹרָה.

אוֹלָם כְּאָמּוֹר, אֵין קְדָשֵׁת הַפּוּרִים חֲלָה עַל הָאָדָם לוֹלִי מְכִין וּמְעוֹרֵר עַצְמוֹ כְּרְאוּי מְקַדֵּם,

א. רב כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנִּכְתַּב, מְקוּרָם בְּסִפְר 'לְקוּט יוֹסֵף' הַלְכוֹת פּוּרִים (מִהַדְרַת תּשׁע"ג) לְמוֹרֵי וְרַבֵּי מְרַן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן רַבֵּי יִצְחָק יוֹסֵף שְׁלִיט"א, אֲשֶׁר לֹא הֵנִיחַ בְּסִפְרוֹ זֶה פְּנֵה וְזוּיָת, וְהַעֲמִיק וְהִרְחִיב מִשְׁנָתוֹ בְּכָל דְּבָרֵי הַפּוּרִים אַחֲרוֹנִים כְּרְאוּשׁוֹנִים הַשְּׂכִימֵי לְעִנְיַי הַפּוּרִים, בְּשִׁלּוּב מְקוּרוֹת רַבִּים מְסִפְרֵי הַקְּדוּמוֹנִים, הַמוֹסֵר וְהַחֲסִידוֹת.

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

יִשְׂרָאֵל לְצוּם בְּיוֹם י"ג בְּאֶדְר, וְעַל כֵּן קוֹרְאִים אוֹתוֹ 'תַּעֲנִית אֶסְתֵּר'.

ואף על פי שְׁתַּעֲנִית אֶסְתֵּר הַמְּקוֹרִית הִיָּתָה ג' יָמִים וּבַחֲדָשׁ נִיֶּסֶן, וְאָנּוּ צָמִים יוֹם אֶחָד וּבַחֲדָשׁ אֶדְר - מִכָּל מְקוֹם, מִחֻמַּת חֲלֻשַׁת הַדּוֹרוֹת, דִּי לְצִיָּן זָכַר בְּעֵלְמָא וְלְצוּם יוֹם אֶחָד, וְלֹא תִקְנּוּ לְצוּם כֵּן בַּחֲדָשׁ נִיֶּסֶן, הוֹאִיל וְאִם הָיוּ מִתְקַנְיִם אֶת הַצּוּם בַּחֲדָשׁ נִיֶּסֶן, לֹא יִהְיֶה נֶכֶד שֶׁהוּא זָכַר לְגִס שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּפוֹרִים, וְגַם שְׁבִיטָסֵן אֵין גּוֹזְרִין תַּעֲנִית עַל הַצַּבוּר, (ע"פ שו"ת מהרי"ל סי' קי).

וְכַתֵּב הַפְּלִבּוֹ (הוֹבָאוּ דְבָרֵינוּ בֵּא"ר ס' תרפו סק"א וּבְבִרְכֵי סק"ג) שְׁתַּעֲנִית י"ג אֶדְר אֵינָה תַּעֲנִית שֶׁל צַעַר, אֲלֵא זָכַר לְתַעֲנִית אֶסְתֵּר, וְשִׁיזְכּוּר כָּל אָדָם שֶׁהַבוֹרָא יִתְבַּרְךָ רוּחָהּ וְשׁוֹמֵעַ כָּל אִישׁ בְּעֵת צָרָתוֹ כִּי אֲשֶׁר יִתַּעֲנֶה וְיִשׁוּב אֵלָיו בְּכָל לְבָבוֹ, כִּי אֲשֶׁר עָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ בְּיָמֵים הָהֵם בְּזִמְנֵי הַזֶּה.

אֲנֵכּ נְצִיָּן, שְׁלֵגְבֵי הַיָּמִים, שֶׁבָּהֶם הִיָּתָה 'תַּעֲנִית אֶסְתֵּר' הַמְּקוֹרִית, מְצָאנוּ ב' שִׁיטוֹת, דִּהְנֵה בְּגִמְרָא (מְגִלָּה טו, א): "וַיַּעֲבֹר מְרַדְכֵי" אָמַר רַב: שֶׁהַעֲבִיר יוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח בְּתַעֲנִית. וּבְרַש"י: שֶׁהָרִי בִי"ג בְּנִיֶּסֶן נִכְתְּבוּ הָאֲגָרוֹת וְנִתְּנָן הֲדָת בְּשׁוֹשָׁן, וַי"ד וַי"ו וַי"ז הַתַּעֲנִינוּ, וּבִט"ז נִתְּלָה הַמֶּן בְּעַרְב. הָרִי לָךְ שֶׁצָּמּוּ בְּיָמֵים י"ד, ט"ו וַי"ז בְּנִיֶּסֶן.

אוּלָּם בְּמִדְרַשׁ אֶסְתֵּר רַבָּה (פ"ח): 'וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים' - אֵלּוּ הֵן י"ג וַי"ד וַי"ו בְּנִיֶּסֶן. וְכֵן בְּפִרְקֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פֶּרֶק מט): 'וְאֵלּוּ הֵן: י"ג בְּנִיֶּסֶן, י"ד בְּנִיֶּסֶן ט"ו בְּנִיֶּסֶן, אָמַר לָהּ מְרַדְכֵי: 'וְהֵלֵא יוֹם שְׁלִישִׁי הוּא יוֹם א' שֶׁל פֶּסַח? אָמְרָה לוֹ: 'זָקֵן שְׁבִישִׁיִּשְׂרָאֵל וְאֵתָה רֵאשׁ לְסִנְהֶדְרִין, וְאֵתָה אוֹמֵר דְּבַר זֶה? וְאִם אֵין יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח לְמִי הוּא פֶּסַח?'. מְבַאֵר שְׁתַּעֲנִית אֶסְתֵּר הַסְתִּימָה בֵּא' דְּפִסַּח.

וּבִסְפָר 'תּוֹרַת חַיִּים' (סְנֵהדְרִין ע"ד, א) כָּתֵב הַסְּבֵר נִפְלָא, מְדוּעַ כּוֹנֵה אֶסְתֵּר שִׁיחֹל יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁל הַתַּעֲנִית דּוֹקָא בְּלִיל פֶּסַח, וְזוֹאת

אֵת כָּל תַּקְּףָּ עוֹ מְעוֹנּוֹ, וְכֵן עָשׂוּ רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים חֻכְמֵי הַתְּלִמוּד כְּמִבְּאֵר בְּמִסְכַּת מְגִלָּה (י, ב): רַבִּי יוֹנָתָן פִּתַּח לָהּ פִּתְחָא לְהֵאִי פְּרִשְׁתָּא מְהֵכָא... רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי וְכו', מְהֵכָא, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי וְכו' מְהֵכָא, מִשְׁמַע שֶׁהָיוּ דוֹרְשִׁים לְהַקְדִּימוֹן נִיֶּסֶן ה' וְנִפְלְאוֹתָיו, וְכֵן עוֹשִׂים רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁר עוֹדְנָה בְּחַיִּים, ה' יוֹסִיף לָהֶם אַרְבָּע יָמִים וְשָׁנִים".

עַבּוּדַת יוֹם הַפוֹרִים - תּוֹעֲלָתָהּ מְרַבָּה לֹא רַק עַבּוּר הַזִּמְנֵן הַקְּדוּשׁ הַזֶּה עֲצָמוֹ, אֲלֵא יֵשׁ בָּהּ תּוֹעֲלַת לְכָל הַשָּׁנָה כְּלָהּ, כְּמוֹכָא בְּשֵׁם הָאֲדָמוּר רַבִּי אֲשֶׁר מְסֻטְלוּן זִיע"א (בִּסְפָר "בֵּית אֶהָרִין" עֲנִינֵי הַפוֹרִים): "כְּפִי הַתַּעֲנוּג וְהַחִיּוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד שֶׁמְקַבֵּל בְּפוֹרִים - כֶּף הוּא בְּלִיל שְׁמוֹרִים, וְכְפִי שֶׁהוּא בְּלִיל שְׁמוֹרִים - כֶּף הוּא בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ בְּעַבּוּדַת ה' יִתְבַּרְךָ".

'תַּעֲנִית אֶסְתֵּר' - מְקוֹר הַמְּנַהֵג וְטְעָמּוֹ

הַמְּקוֹר הַקְּדוּם לְמְנַהֵג 'תַּעֲנִית אֶסְתֵּר' בְּתַאֲרִיף י"ג בְּאֶדְר, מְצוּי בְּמִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא (פְּרִשְׁת בְּרֵאשִׁית) וּבְשִׂאֲלֵתוֹת דְּרַב אַחָאִי (פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל סִימֵן ס"ח), וְלֹאֲחֲרֵיהֶם הַזִּכְרִי הַרְמַב"ם (תַּעֲנִית ה, ה): "וְנִתְּנָהוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵים אֵלּוּ לְהַתַּעֲנוּת בְּשִׁלְשָׁה עָשָׂר בְּאֶדְר, זָכַר לְתַעֲנִית שֶׁהַתַּעֲנוּ בְּיָמֵי הַמֶּן, שְׁנֵאֲמַר 'דְּבַרִּי הַצּוּמוֹת וְזַעֲקָתָם', וְעוֹד רַבִּים מְרַבּוֹתֵינוּ הַרְאֵשׁוּנִים.

כְּמָה וְכְמָה טְעָמִים נֶאֱמָרוּ מִפִּי רַבּוֹתֵינוּ, בְּבִאוּר הַסְּבָה מְדוּעַ תִּקְנּוּ תַּעֲנִית בְּיוֹם זֶה:

א. כְּפִי הַמְּסַפֵּר בְּמִגְלַת אֶסְתֵּר, כִּי אֲשֶׁר נִתְּפַשְׁטָה גִזְרַת הַמֶּן לְהַשְׁמִיד, לְהַרְג וּלְאַבֵּד אֵת כָּל הַיְּהוּדִים, צוּתָהּ אֶסְתֵּר לְמְרַדְכֵי הַיְּהוּדִי (אֶסְתֵּר ד, ט): "לָךְ כְּנוֹס אֵת כָּל הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוֹשָׁן וְצוּמוֹ עָלַי וְאֵל תֹּאכְלוּ וְאֵל תִּשְׁתּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִילָה וַיּוֹם גַּם אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצוּם כֵּן". וְאֵכֵן שְׁמַע אֱלֹקִים לְקוֹל תְּפִלָּתָם וְזַעֲקָתָם, וּבְטִלָּה הַגִּזְרָה. לְזָכַר הַצּוּם וְהַתַּעֲנִית שֶׁהִבִּיאוּ לְבִטּוֹל גִּזְרַת הַמֶּן - נִתְּנָהוּ בְּכָל תְּפִצּוֹת

פְּרִשְׁת בִּי תִשָּׂא

זֶה קָבְעוּ אֶת הַתְּעֵנִית דּוֹקָא בְּיוֹם הַקְּהֵלָה, לְהוֹרוֹת פִּי הַדֶּרֶךְ הָאֲמִתִּית לְנֶצַח, אֵינָה תְלוּיָה בְּשׁוֹקֵי הָאִישׁ וּבַגְּבוּרַת הַסּוֹס, אֲלֵא בַתְּפִלָּה, תְּחִנָּה וְזַעֲקָה, כְּמֵאֵמֶר הַפְּסוּק (זכריה ד, ו): "לֹא בְחֵיל וְלֹא בְכַח פִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֶר ה' צָבָאוֹת". (על פי לבוש אר"ח סי' תרפו).

ג. וְרַבּוֹתֵינוּ גְדוּלֵי הַמַּחְשָׁבָה וְהַחֲסִידוֹת, הוֹסִיפוּ וְכָתְבוּ דְבַר עֲמֶק; שְׁלֵא הִיְתָה תְקֵנַת הַתְּעֵנִית רַק בְּבַחֲיִנַת 'זְכָר לַיָּמִים הָהֵם', אֲלֵא שְׁבַתְקוּפַת זְמַן זֶה בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, מִתְעוֹרֵר כַּח הַסְטֵרָא אַחֲרָא בְּהַתְּגַבְרוֹת גְּדוּלָה, וְעַל יְדֵי הַתְּעֵנִית וְהַצּוּם אָנוּ יְכוּלִים לוֹ לְנַצְחוֹ וְלִהְתַּגְבֵּר עַל כָּחוֹ.

וּבְאֵר ה'שְׁפַת אֱמֶת' (ס' שמואל, עניני הפורים), שְׁהֵנָה חֲדָשׁ אֲדָר הוּא הַחֲדָשׁ הָאַחֲרוֹן בְּשָׁנָה - וְהָרִי הוּא מְקַבֵּיל לְבַחֲיִנַת 'אַחֲרִית הַיָּמִים', נִמְצָא יוֹם הַפּוּרִים מִהֵנָּה הַכְּנָה לְבִיאַת הַמָּשִׁיחַ. וְכִמוֹ שֶׁלְּפָנֵי הַגְּאֻלָּה הַעֲתִידָה תִּהְיֶה מְלַחְמָה בְּעַמְלָק עַל מְנַת לְמַחֲוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם, שְׁהֵלֵא 'נִשְׁבַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאִין שְׂמוֹ שְׁלָם, וְאִין כְּסָאוֹ שְׁלָם עַד שְׂיִמְחָה שְׂמוֹ שֶׁל עַמְלָק' (רש"י שמואל יז, טז), כִּף בְּחֲדָשׁ אֲדָר, אַחֲרִית שָׁנָה, מִתְעוֹרֵר בְּחִינָה רִוְחָנִית שֶׁל 'מְלַחְמַת עַמְלָק', עַל פֶּן תִּקְנוּ לָנוּ חֲכָמִים צוּם וְתַעֲנִית בְּיָמִים אֵלּוּי, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְהַתְמוּדָד עִם הַתְּגַבְרוֹת כָּחוֹ בְּמְלַחְמָה, לְשַׁבְּרוֹ וּלְכַתְּתוֹ.

לְאוֹר דְּבָרֵי הַמְדָּרֶשׁ (כ"ר פנ"ח) "תְּבוּא אֶסְתֵּר שְׁהִיְתָה בַת בַּתָּה שֶׁל שָׂרָה, שְׁחִיְתָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע שָׁנָה וְתִמְלֹךְ עַל מֵאָה עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע מְדִינוֹת". הָרִי לָךְ שְׂאֶסְתֵּר הִיְתָה מְנִיצוּץ נִשְׁמָתָה שֶׁל שָׂרָה אֲמֵנוּ, וְכִיּוֹן דְּאֶסְתֵּר הִיְתָה נִשְׁפַּעַת מִשָּׂרָה וּמְזֻכּוּתָהּ² - לְכֹךְ גְּזָרָה לְצוּם שְׁלֹשָׁה יָמִים עַד א' דְּפֶסַח, לְפִי שְׁהַצְדִּיקִים נִעֲנִים בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כְּפִי שְׁמִצִּינוּ בְּיוֹנָה הַנְּבִיא וּבְשִׁבְטִים וּבְשָׂאֵר צְדִיקִים כְּדֵאִיתָא בְּמְדָרֶשׁ (כ"ר פנ"ו), וְחִפְצָה שְׂיַחֲוֹל יוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁל תְּעֵנִית בְּיוֹם רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח, כִּי אֲמָרָה אֶסְתֵּר בְּלִבָּה: אוֹלֵי תְהָא גַם הִיא נִעֲנִית בְּלֵיל רֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וְיִפְתָּחוּ לָהּ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים, כְּדֶרֶךְ שְׁנִפְתָּחוּ בָאוֹתוֹ לִילָה לְשָׂרָה כְּשֶׁנִּלְקַחְתָּה לְאַבְיִמְלֵךְ, [וְכֵן נִתְבַּשְׂרָה מִפִּי הַמְּלָאכִים עַל לְדַת יִצְחָק], מֵאַחַר שֶׁהִיא בַת גִּילָה וְנִשְׁפַּעַת מִמֶּנָּה.

ב. עוֹד קָבְעוּ לְתַעֲנִית אֶת יוֹם י"ג בְּאֲדָר, לְפִי שֶׁהִיָּה יוֹם קְהֵלָה לְכָל, דְּהֵינּוּ שְׁבִיּוֹם זֶה נִקְהָלוּ הַיְהוּדִים לְעַמְדָה עַל נַפְשָׁם מִפְּנֵי אוֹיְבֵיהֶם וְשׁוֹנְאֵיהֶם (כְּמֵבְאֵר בַּמְּגִלַת אֶסְתֵּר ח, יא-יב), וְהָיוּ זְקוּקִים לְרַחֲמֵי שָׁמַיִם לְבָל יוֹכְלוּ אוֹיְבֵיהֶם לְשַׁלֵּט בָּהֶם, וּבְדוּאֵי עֲמָדוֹ בַתְּפִלָּה וּבַתְּחִנּוּנִים וְיִשְׁבּוּ בַתְּעֵנִית בָּאוֹתוֹ יוֹם, וְכֵן מְצִינוּ בְּמִשְׁנֵה רַבְּנֵנוּ, שְׁבִיּוֹם, שְׁבוּ נִלְחַם בְּעַמְלָק עַמְדַת בַּתְּעֵנִית וּבַתְּפִלָּה וְגַבְרַת יִשְׂרָאֵל (מְכִילַתא ס"פ בְּשַׁלַּח), וְלִזְכָּר

ב. וְעַן שֶׁמֶּשֶׁ הַקְּהֵלָה וְדַמְיוֹן בֵּין מִאֲרַעוֹת חִיָּה שֶׁל שָׂרָה לְמִאֲרַעוֹת חִיָּה שֶׁל אֶסְתֵּר: שָׂרָה נִלְקַחְתָּה אֶל הַמֶּלֶךְ בְּאֵנֶס, וְאֶסְתֵּר גַּם נִלְקַחְתָּה בְּאֵנֶס אֶל הַמֶּלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ. שָׂרָה מְסַרָה עֲצֻמָּה לְכֹךְ כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת אַבְרָהָם, וְכֵן אֶסְתֵּר שֶׁתְּצִיל אֶת יִשְׂרָאֵל. וְכֵשֶׁם שֶׁשָׂרָה הִיְתָה נְקֻרָת 'סִכָּה' עַל שֶׁמֶּהֵפֵל הָיוּ סוֹכִין בְּיַפְיָה וְשִׁהִיְתָה סוֹכָה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ (רש"י בְּרַאשִׁית יא, טז), כִּף אֶסְתֵּר - הָיוּ הַכֹּל סוֹכִין בְּיַפְיָה שְׁנֵאֲמֹר (אֶסְתֵּר ב, טו) 'וְתִהְיֶה אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חוֹן בְּעֵינֵי כָל רְאִיָּה, וְהִיְתָה סוֹכָה בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא (מְגִלָּה יז, ב) 'וְתִלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מְלֻכּוֹת' - שְׁלִבְשָׁתָה רֹחַם הַקְּדוֹשׁ. מִה שָׂרָה לֹא רָצְתָה לְגַלוֹת עַל אַבְרָהָם מִה הוּא לָהּ עַד לְאַחַר שְׁנַעֲשֶׂה לָהּ הַנֶּס, כִּף אֶסְתֵּר לֹא הִגִּידָה עַל מְדָרְכֵי מִה הוּא לָהּ עַד לְאַחַר הַנֶּס. וְכֵשֶׁם שְׁנַתּוֹסְפָה ה"א לְשָׂרָה כִּכָּה לְאֶסְתֵּר, שֶׁהָיוּ הַכֹּל קוֹרְאִין אוֹתָהּ 'אֶסְתֵּר' עַל שֶׁם סִיְהֵרָא כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא (שם יג, א), שֶׁהִיְתָה דוֹמָה לְלִבָּנָה בְּיַפְיָה, עֵין שֶׁם.

ג. וּבְסִפְר 'לְקוּטֵי צְבִי בְּלָבוֹ' (דף רנט, ב) וְכֵן בְּסִפְר "אֲמִרֵי פִנְחָס" (תְּעֵנִית אֶסְתֵּר) מִשֶּׁם הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי פִנְחָס מְקַאֲרִיץ: "דִּמְזוּ מִן הַתּוֹרָה לְתַעֲנִית אֶסְתֵּר, כִּי מְלַחְמַת עַמְלָק הִיְתָה בִּי"ג אֲדָר, וְכַתִּיב (שְׁמוֹת יז, יב) וְאֶהְרֹן וְחֹזֵר תִּמְכּוּ בְּיָדֵינוּ וְגו', וּפִירֵשׁ: "מִכָּאֵן לְתַעֲנִית צְבוּר שְׁצָרִיךְ שְׁלֹשָׁה מִתְּפַלְלִין".

אוֹלָם דְּבָרִים צְרִיכִים תְּלַמּוּד, שֶׁהֵלֵא בַט"ו לְחֲדָשׁ אֲדָר בְּצִאֲתָם מִמִּצְרַיִם בָּאוּ מְדָבֵר סִין (שְׁמוֹת טז, א), וְלְאַחַר מִכּוֹן נִסְעוּ מִמִּצְרַיִם סִין לְרַפְּסִידִים, שֶׁם נִשְׁפָּה מְלַחְמַת עַמְלָק (שם יז, א), וּבְרַאשׁ חֲדָשׁ סִין בָּאוּ מְרַפְּסִידִים מְדָבֵר סִינֵי (שם יח, א-ב) וְקָבְלוּ תּוֹרָה בּוֹ לְחֲדָשׁ, אִם כֵּן מְלַחְמַת עַמְלָק הִיְתָה בְּהַכְרַח בְּחֲדָשׁ אֲדָר וְלֹא בְּחֲדָשׁ אֲדָר, וְצָרִיךְ עֵיוֹן. וְכֵן הָעִיר הָאֲדַמּוּר מְאוּזְרוּב בְּעַל 'אֵשׁ דָּת' בְּהִגָּהוֹת כְּתָב יְדוֹ לְסִפְר 'מְדָרֶשׁ פִּנְחָס' (הוֹבָא ב'אֲמִרֵי פִנְחָס' [שם] בְּהִעֲרָה) וְכַתֵּב כִּי בְּהַכְרַח נִפְלָה בְּמֵאֵמֶר זֶה טַעוֹת הַמַּעֲתִיקָה.

פְּרִשְׁת בִּי תִשָּׂא

מִפְּנֵי שִׁישְׂרָאֵל חִיבִים לְשִׁתּוֹת אַרְבַּע כּוֹסוֹת בְּלִיל פֶּסַח, וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁטִינוּ עֲלֵיהֶם ס"מ וְנִחַשׁ, נוֹהֲגִים לְהִתְעַנּוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח לְהַכְנִיעַ כּחֶם, וּלְהוֹרוֹת בְּשִׁישְׂרָאֵל שְׂמֵחִים וְשׂוֹתִים בְּיָמֵם אֵלוֹ - אֵינוֹ, חֶם וְחִלְיָה, לְהַשְׁלִים תַּאֲוֹת הַיָּצֵר הָרַע אֲלֵא לְעִבּוּדֹת קוֹנְנוֹ, שֶׁהָרִי הֵם מִקְדִּימִים לְהִתְעַנּוֹת קֹדֶם לְכֵן לְהַכְנִיעַ תַּאֲוֹת הַיָּצֵר הָרַע".

עוֹד אָמַר בְּזֶה רַבִּי יִצְחָק אֲזִיק חֶבֶר (בספר "באר יצחק") דְּאִיתָא בְּסִפְרֵי הַמְּקַבְּלִים שֶׁכְּפוּרִים הוּא כְּפוּרִים [ע"פ תְּקוּנַי זְהַר (תְּקוּן כ"א) 'פּוּרִים אֲתַקְרִיאָת עַל שֵׁם יוֹם הַכְּפוּרִים], דְּהֵינּוּ שִׁישׁ קָשֶׁר וְשִׁיכּוֹת בֵּין אֵלוֹ שְׁנֵי הַיָּמִים הַקְּדוּשִׁים לְהַדְרִי, אֲמַנָּם עִבּוּדֹת יוֹם הַכְּפוּרִים הִיא לְהַגִּיעַ לְקִרְבַּת אֱלֹקִים מִתּוֹךְ צוּם וְתַעֲנִית כְּמִלְאָכֵי הַשְּׂרֵת, וּלְעַמְתָּהּ בְּעִבּוּדֹת הַפּוּרִים - יְכוּל הַאָדָם לְהַשִּׁיג אוֹתָהּ דְּבִקּוֹת מִמֶּשׁ מִתּוֹךְ אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, כִּי בְּפוּרִים גַּם הַגְּשָׁמִיּוֹת מִתְקַדְּשׁוֹת וְזוֹכָה לְעֵלוּי.

וְהֵנָּה הַהֲכָנָה לְצוּם יוֹם הַכְּפוּרִים, הִיא עַל יְדֵי אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, כְּדֹאֲמָרוּ (ר"ה ט, א) "כֹּל הָאוֹכֵל וְשׂוֹתָהּ בְּתַשִּׁיעֵי מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב בְּאֵלוֹ הַתְּעַנָּה תַשִּׁיעֵי וְעִשְׂרֵי". וּבְהַקְבִּלָה לְכַף - הַהֲכָנָה לְאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָה דְּפוּרִים הִיא עַל יְדֵי צוּם וְתַעֲנִית. נִמְצָא כְּפוּרִים מִמֶּשׁ הוּא כְּפוּרִים, רַק בְּסִדֵּר הַפּוּךְ, יוֹם כְּפוּרִים - מְצוֹת צוּם, שִׁישׁ לְפָנֶיהָ מְצוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, וּפוּרִים - מְצוֹת אֲכִילָה וְשִׁתְיָה, שִׁישׁ לְפָנֶיהָ מְצוֹת צוּם.

ו. עוֹד אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, שִׁישׁ צָרָךְ בְּתַעֲנִית לְמַרְק וּלְתַקֵּן אֶת חֲטָאִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּמָה שֶׁאֲכָלוּ מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע. וְאִם אֲסַתֵּר הַמְּלַכָּה צוֹתָהּ לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל תַּעֲנִית שֶׁלִּישָׁה יָמִים עַל מְנַת לְמַרְק אוֹתוֹ עוֹוֹן אֲשֶׁר חָטְאוּ בוֹ, דְּאִיתָא בְּכַתְבֵי הָאֲר"י (שַׁעַר רוּחַ הַקֹּדֶשׁ דף ז, ב) שֶׁהַתְּעַנָּה שֶׁלִּישָׁה יָמִים רְצוּפִים לִילָה וְיוֹם, הָרִי הוּא חָשׁוּב כְּמִי שֶׁהַתְּעַנָּה אַרְבָּעִים יוֹם רְצוּפִים, וּבְאַרְבָּעִים יוֹם נִתְקַן עוֹוֹן מִהַשְּׂרֵשׁ, שֶׁהִלָּא אַרְבָּעִים יוֹם הֵם כְּנִגְדֵי יִצִּירַת הַגּוֹלֶד (ע"י

וּכְעֵינן זֶה פֶּתַח בְּשׁוֹ"ת "וַיַּעַן יוֹסֵף" (או"ח סימן ר"י) בְּבִאּוֹר טַעַם שֶׁתְּקַנּוּ חֲכָמִים 'תַּעֲנִית אֲסַתֵּר' בְּעֶרֶב פּוּרִים, וְתַעֲנִית בְּכוֹרוֹת' בְּעֶרֶב פֶּסַח, שֶׁהִלָּא, לְכֹאֲוָרָה, רְאוּי הָיָה לְתַקֵּן יוֹם שֶׁמָּחָה עַל גַּס הַהֲצֵלָה?

אֲלֵא הַבִּאּוֹר בְּזֶה: דִּידוּעַ, שֶׁכָּל עֲנִין הַנַּעֲשֶׂה לְכָלל יִשְׂרָאֵל בְּיָמִים קְדָמוֹנִים - מִתְעוֹרֵר בְּאוֹתוֹ תַּאֲרִיךְ מְדֵי שְׁנָה, וְהֵנָּה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (שְׁמוֹר"ר פכ"א) שֶׁקֶדֶם יִצִּיאַת מִצְרַיִם הַתְּעוֹרֵר קִטְרוּג עַל יִשְׂרָאֵל: 'מָה נִשְׁתַּנּוּ אֵלוֹ מֵאֵלוֹ? הֲלָלוּ עוֹבְדֵי עִבּוּדָה וְרָה וְהֲלָלוּ עוֹבְדֵי עִבּוּדָה וְרָה', וְכֵן בְּמִפְּתַח בְּכוֹרוֹת נֶאֱמַר (שְׁמוֹת יב, כז): 'וְאֲמַרְתֶּם זִבְחַת פֶּסַח הוּא לָהּ אֲשֶׁר פֶּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הֲצִיל', מִכָּלל שֶׁהָיָה קִטְרוּג עֲלֵיהֶם אִם לְהַנְצִיל, דָּאִם לֹא כֵן לֹא הָיָה נִקְרָא בְּשֵׁם 'הֲצִלָּה'.

מִמִּילָא יִתְכֵן לִומר שֶׁקֶדֶם הַתְּנוּצָצוֹת הָאֶרֶת הַגְּאֻלָּה בְּכָל שְׁנָה בְּלִיל פֶּסַח, עוֹלָה וּמִתְעוֹרֵר חֲשֵׁשׁ קִטְרוּג כְּעֵינן מָה שֶׁהָיָה אָז, וּמִפְּנֵי זֶה מִתְעַנִּים הַבְּכוֹרִים, לְפַעַל תְּגַבֵּרַת מִדַּת הַרְחָמִים, וְכֵן יֵשׁ לִומר גַּם כֵּן בְּעֲנִין 'תַּעֲנִית אֲסַתֵּר', שֶׁמִּטְרַתָּה לְסַתֵּם פִּי הַמְּקַטְרֵג, קֹדֶם בֵּא הָאֶרֶת הַהֲצֵלָה וְהַפְּדוּת שֶׁל יוֹם פּוּרִים.

ד. וּבְסִפְרֵי הַנּוֹרָא 'מִגִּיד מִיִּשְׂרָאֵל' (ויקהל מהדו"ק), בְּאֵר כִּי מִטְרַת הַתַּעֲנִית וְהַתְּנוּצָצוֹת מִדְּבָרֵי מֵאֲכָל קֹדֶם פּוּרִים, הִיא לְהַרְאוֹת שֶׁכָּל אֲכִילָתוֹ בְּיוֹם הַפּוּרִים - אֵינוֹ, חֶס וְשָׁלוֹם, לְהַשְׁלִים תַּאֲוֹת הַיָּצֵר, אֲלֵא לְעִשׂוֹת רְצוֹן קוֹנְנוֹ, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ הַקְּדוּשָׁה:

"הִלָּא לָךְ לְמַנְדַּע, כִּי בִימֵי הַפּוּרִים וּבְלִיל פֶּסַח, מִתֵּר לְשִׁתּוֹת כָּל יַיִן שֶׁיִּרְצָה הָאָדָם, וְלִהְתְּעַנֵּג וּלְהַתְּפַנֵּק. אֲלֵא שֶׁס"מ וְחִוּיָא בִישָׁא - דִּרְכָם לְהַכְנִיס שְׂמֵחָה בְּלִבּוֹת בְּנֵי אָדָם, וְלִתֵּת בְּלִבָּם לְאֲכֹל וְלִשְׁתּוֹת, וְאַחֲרֵי כֵן עוֹלָה וּמִשְׁטִין. וְזֶהוּ סוּד הַתַּעֲנִית שֶׁמִּתְעַנִּים בִּי"ג בְּאֶדְרָר, וְהוּא לְהַכְנִיעַ כַּחוֹ מִלְּהַשְׁטִין. וְזֶהוּ סוּד גַּם כֵּן שֶׁמִּתְעַנִּין הַבְּכוֹרוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח, וְהַטַּעַם

פְּרִשֵׁת כִּי תִשָּׂא

ברוך הוא, מתחברין ומתפנשין בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת, שְׁהֵן נִקְרָאִים גַּם כֵּן 'חֲצַר הַמֶּלֶךְ' - מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם, וּבְיָדָי עַל יְדֵי אֲמִירַת הַסְּלִיחוֹת וְהַתְּפִלוֹת אֲנִי מְעוֹרְרִים אֶת מְרַדְכֵי הַצַּדִּיק וְאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָה, וּבְיָדָי הֵם מִתְחַבְּרִים עִמָּנוּ בְּיוֹם הַתְּעֵנִית אֶסְתֵּר וְכוּ', כִּי יוֹם זֶה הוּא מְסַגֵּל מְאֹד שִׁיקְבַּל תְּפִלְתֵינוּ בְּזִכּוֹת מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר.

וְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ רַחֲמִים עַל אֵיזָה דָּבָר שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַתְּפַלֵּל, יִקַּח פְּנָאִי לְעַצְמוֹ בְּיוֹם תְּעֵנִית אֶסְתֵּר וְיֹאמֶר תְּחִלָּה מְזִמּוֹר כ"ב בְּסֵפֶר תְּהִלִּים 'אֵילַת הַשַּׁחַר': וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה, דְּאֶסְתֵּר הֵיחָה נִקְרְאָת 'אֵילַת הַשַּׁחַר', וְאַחַר כֵּן יִשְׁפֹּךְ שִׁיחוֹ לִפְנֵי ה' וְיִבְקֹשׁ בְּקִשְׁתּוֹ, וְיִזְכִּיר זְכוֹת מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר, אֲשֶׁר בְּזִכּוֹתָם יַעֲתֵר לוֹ הַקב"ה וְיִפְתַּח לוֹ שַׁעֲרֵי רַחֲמִים, וְתִקְבַּל תְּפִלְתּוֹ בְּרִצּוֹן.

כִּי יוֹם תְּעֵנִית אֶסְתֵּר וְיוֹם פּוּרִים - הֵם יָמִים שֶׁל רִצּוֹן וְאַהֲבָה, לְכֵן טוֹב לְהַתְּפַלֵּל בְּיוֹם תְּעֵנִית אֶסְתֵּר, וְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה יִקְבַּל בְּרַחֲמִים וּבְרִצּוֹן אֶת תְּפִלוֹתֵינוּ; אָמֵן."

לְבִישַׁת בְּגָדֵי שַׁבַּת קֹדֶם לֵיל פּוּרִים

כַּחֲלָק מֵהַהֲכָנָה לְיוֹם הַפּוּרִים, הוּא שִׁיקְדִים אֶדָם לְלִבֵּשׁ בְּגָדֵי שַׁבַּת קֹדֶם שְׁמִיעַ לְבֵית הַכְּנִסַּת לְקִרְיַאת הַמְּגִלָּה, וְאַף בְּמִקּוֹמוֹת, שֶׁנִּהְיָ לוֹמֵר סְלִיחוֹת קֹדֶם הַתְּקַדֵּשׁ הַיּוֹם, וְאֵינָם עוֹשִׂים הַפְּסָקָה לִפְנֵי עֲרִבֵית שֶׁל יוֹם פּוּרִים - אֵין לְבַטֵּל עֲנִין גָּדוֹל זֶה, וְיִקְדִים לְלִבֵּשׁ אֶת בְּגָדֵי הַשַּׁבַּת קֹדֶם הַסְּלִיחוֹת, כְּדֵי שִׁיכְנִס עִמָּהֶם לְיוֹם הַגָּדוֹל.

וּמִקּוֹר הַדְּבָרִים בְּמִנְהַגֵי מַהְרִ"ל (ה'ל' פּוּרִים ס"ט) שֶׁהֵיךְ לִוְבֵשׁ בְּגָדֵי שַׁבַּת בְּפּוּרִים, וְכֵן כָּתַב הַרַמ"א בְּהַג"ה (או"ח תרצה, ב) שֶׁיִּשׁ שֶׁנִּהְיָ לְלִבֵּשׁ בְּגָדֵי שַׁבַּת וְיוֹם טוֹב בְּפּוּרִים, וְכֵן נִכּוֹן. וּבְסֵפֶר 'מְעַבְר יִבְק' כָּתַב הַטַּעַם, עַל שֵׁם הַנְּאָמֵר בְּמִגְלָה (אסתר ט, יט) "עַל כֵּן הִיְהוּדִים וְגו' עוֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֶדָר שֶׁמְחָה וּמְשִׁתָּה וְיוֹם טוֹב."

רש"י בראשית ז, ד, וְלִכֵּן אֵף אֲנִי מִתְּעֵנִים כְּתַקּוֹן לְחֻטָּא אַבּוֹתֵינוּ, שְׁבִגְיָנוּ בְּאֵה לְהֵם הַצָּרָה הַלְּזוֹ.

ז. וּבְסֵפֶר הָאֲשֻׁכּוֹל (דף נב, ב) כָּתַב: "וַיִּשׂ אֲוִמְרִים שְׁיֹם צַעַר הֵיךְ לְהֵם בְּיָמֵי מְרַדְכֵי, כְּדַכְתִּיב 'נִקְהָלוּ הִיְהוּדִים וְגו'" וּמִלְחָמָה עָשׂוּ, וְצַעַר הֵיךְ לְהֵם וְנַחֲו בִי"ד. וְזָכַר לְאוֹתוֹ צַעַר, עָשׂוּ וְתַקְנוּ זֶה הַתְּעֵנִית וְהַשְּׁמָחָה בִי"ד, כְּאֶדָם שֶׁיִּצְאָ מַצָּרָה לְרוֹחָה". וְכִוְנַתּוֹ שֶׁתְּעֵנִית אֶסְתֵּר הֵנָּה מִמֶּשׁ חֶלֶק בְּלִתֵי נִפְרָד מִמֵּהוֹת וּמִתְּקַנַּת הַפּוּרִים, שֶׁיְהִיָּה הָאֶדָם נִכְנָס לְפּוּרִים בְּאֶפֶן שֶׁל יִצְאָה מַצָּרָה לְרוֹחָה, כְּדַגְמַת אַבּוֹתֵינוּ בְּיָמִים הֵהֵם.

עוֹד כָּתַב בְּסֵפֶר הָאֲשֻׁכּוֹל שֵׁם: "וְאֲנִי הַכּוֹתֵב אוֹמֵר, כִּי לֹא נִתְקַן זֶה הַתְּעֵנִית אֲלֹא כְּדֵי שֶׁיְהִי וְרִיזִין לְשִׁמְעַ מִקְרָא מְגִלָּה, לְפִיכֵךְ קָבְעוּ תְּעֵנִית שֶׁלֹּא לְאַכֵּל קֹדֶם מִקְרָא מְגִלָּה".

יוֹם תְּעֵנִית אֶסְתֵּר - עַת רִצּוֹן לְקַבּוֹל תְּפִלָּה

יוֹם תְּעֵנִית אֶסְתֵּר - הוּא זְמַן שֶׁל עַת רִצּוֹן, וּמְסַגֵּל לְקַבּוֹל תְּפִלוֹת, הֵן תְּפִלוֹת הַכִּלְלִי, וְהֵן תְּפִלוֹת וּבְקִשַׁת הַפְּרָט. וְעֲנִין זֶה מְבַאֵר יְפֵה בְּסֵפֶר 'קַב הַיִּשְׁר' (פּרָק צו), וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ:

"תְּעֵנִית אֶסְתֵּר נִקְבַע עַל סִמְךָ הָא דְאִתָּא בְּגִמְרָא: "שְׁלִשָּׁה עָשָׂר בְּאֶדָר זְמַן קִהְלָה לְכָל הַיָּא, וּפְרָשׁוּהָ הַמְּפָרְשִׁים שֶׁהַכֵּל מִתְּכַנְסִין לְתְּעֵנִית אֶסְתֵּר, וּבָאִים בְּנֵי הַכְּפָרִים לְמַנִּין לוֹמֵר הַסְּלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים, לְפִי שְׁבוּ בְּיוֹם נִקְהָלוּ לְעַמְד עַל נַפְשָׁם וְהִיוּ צְרִיכִים רַחֲמִים; עַל כֵּן קָבַע יוֹם זֶה לוֹמֵר סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים. וּבְנֵי הַכְּפָרִים מְחַיְבִים לְהִקְדִים וְלִבּוֹא לְיוֹם הַתְּעֵנִית אֶסְתֵּר וְלַהֲשַׁתֵּף עִם אַחֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲמִירַת סְלִיחוֹת. וְזֶהוּ חֻבִּיב לִפְנֵי הַקב"ה שְׁמַתְאֲסָפִים הַיְחִידִים לְחוּף הַעֲזִירוֹת, וּבְרַב עִם הַדְּרַת מְלֶךְ, שֶׁנִּקְהָלִים לוֹמֵר סְלִיחוֹת בְּקִהָל, וְעַל יְדֵי תְּפִלָּה זוֹ הֵן מְעוֹרְרִים רַחֲמִים גְּדוֹלִים בְּפִמְלִיאָ שֶׁל מַעֲלָה.

וְלִכֵּן אֲנַחְנוּ, עַדֵּת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר שְׁרוּיִין בְּגוֹלָה, וְסוּבְלִין צַעַר הַגְּלוּת לְמַעַן כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ

פְּרִישַׁת כִּי תִשָּׂא

אֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים, פָּתַח אֶת שַׁקֵּם וַיֹּאזְרֵם שְׂמֹחַה, וַיִּלְבִּישֵׁם בְּגָדֵי יִשְׁעֵי וּמַעֲלֵי צְדָקָה יַעֲטֵם".

וְכֵן פָּתַח הַגָּאוֹן רַבֵּי חַיִּים פְּלֶאגִי בְּסִפְרוֹ 'מוֹעֵד לְכָל חַי' (סי' לא אות יח) שְׁלֵפֵי טַעַם זֶה, שְׁלֵבִישַׁת בְּגָדֵי יוֹם טוֹב הִיא זִכָּר לְלִבִּישַׁת בְּגָדֵי מַלְכוּת שֶׁל מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר, וְדַאי מְכַרְח לְלִבְשֵׁם כְּכֹר מֵהָעָרֶב, וְאִין לְחִכּוֹת לְבַקֵּר, שְׁהֵלֵא לֹא יִתְכַּן לְקָרֵא פְּסוּקִים הֵלְלוּ בְּמַגְלָה וְהוּא לְבוּשׁ בְּלִבוּשׁ חוֹל.

מִנְהַג 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל'

כְּדֵי לְהַפִּיק אֶת מְזִימַתּוֹ הַזְּדוּנִית 'לְהַשְׁמִיד לְהַרְגֵּ וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים' - הַבְּטִיחַ הַמֶּן הַרְשַׁע לְמִלְךְ אַחְשֵׁרוּשׁ (אסתר ג, ט): "וַעֲשֵׂרֶת אֲלָפִים כְּכֹר כֶּסֶף אֲשֶׁקוּל עַל יְדֵי עֲשֵׂי הַמְּלֶאכָה לְהִבִּיא אֶל גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ", וְאַמְרוּ חוֹז"ל (מגלה יג, ב): "גְּלוֹי וְיָדוּעַ לִפְנֵי מִי שְׂאֵמֵר וְהִנֵּה הָעוֹלָם שֶׁעֲתִיד הַמֶּן לְשַׁקֵּל שְׁקָלִים עַל יִשְׂרָאֵל, לְפִיכֶךָ הַקָּדִים שְׁקָלֵהוֹן לְשַׁקְלֵיו. וְהִינּוּ דַתְנָן: בְּאַחַד בְּאֶדֶר מְשִׁמֵּיעִין עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַכְּלָאִים".

וּמִפְּנֵי זֶה, נִהְגוּ יִשְׂרָאֵל לְתָרֵם קָדָם חַג הַפּוּרִים מְעוֹת כִּיזְכֹּר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל, שְׁבִהֵם אָנוּ מְרָאִים כְּכִיכּוֹל אֶת זְכוּתְנוֹ נִגְדַּת גְּזֵרַת הַמֶּן. וְנוֹתְנִים אוֹתָם עֲבוּר עֲנִיִּים וְעַמְלֵי תוֹרָה.

עוֹד יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּנְהַג נְתִינַת 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל' כְּכֹר הִנֵּה מְקַבֵּל בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר, וְקִיּוּם מְנַהֵג זֶה - הוּא שֶׁהֲצִיל אֶת יִשְׂרָאֵל מִשַּׁקְלֵי הַמֶּן. שְׁהֵלֵא לְכַאוּרָה, צְרִיף בַּאוּר, אִיף אָמְרוּ שֶׁהַקָּדִים הַקַּב"ה שְׁקָלֵי יִשְׂרָאֵל לְשַׁקְלֵי הַמֶּן, וְהִרִי בְּזִמְנֵן שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם לֹא נִהְיָה נְתִינַת מַחְצִית הַשֶּׁקֶל לְצַרְף קְרִבְנוֹת צְבוּרֵי? וְאַמְנָם יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁזִכּוֹת הַמְצָוָה אֲשֶׁר הִתֵּה נוֹהֲגַת קָדָם הַחֲרָבָן הַגְּנָה עֲלֵיהֶם כְּעַתָּה.

וְכַתֵּב בְּסִפְר 'חֲמֻדַּת יָמִים' (פּוּרִים פ"ג): "וְקַבְלַתִּי מִמּוֹרֵי ז"ל שְׂמוֹרְנוּ הָרַב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאֵל ז"ל הִנֵּה נוֹהֵג לְטַבֵּל גַּם כֵּן מִבְּעוֹד יוֹם כְּמוֹ בְּרַגְלֵי (לְהַכִּין עֲצָמוֹ לְקַבֵּל עוֹ הָאֶרֶץ יְסוּד אֲבָא הַיּוֹצֵא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ), וְכֵן נִהְגַּתִּי עִם כָּל הַחֲבֵרִים ה' יִשְׁמְרֵם".

וְלִגְבֵי עֲנָן לְבִישַׁת בְּגָדֵי שְׂבַת בְּיוֹם פּוּרִים, הִרִי הוּא מְזִהִיר (שם): "וְרַע עָלֵי הַמַּעֲשָׂה, אֶת אֲשֶׁר הִקְלוּ רַבִּים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּתַקְףָּ חֲסִנָּה שֶׁל הַדְּרַת הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה נֶאֱדָר בְּקִדְּשׁ, לְגִשַׁת לְקָרוֹת אֶת הַמַּגְלָה בְּבִגְדֵי הַחוֹל אֲשֶׁר עָלֵיהֶם, וְאַף בְּיוֹם עֲצָמוֹ, עֲצָמוֹ מִסִּפְר רַבִּים אֲשֶׁר לֹא יִחְלִיפוּ שְׂמִלוֹתֵיהֶם, וְכַדָּאֵי בְּזִיּוֹן לְהוֹד הַדֵּר הַיּוֹם לְנַהֵג בּוֹ כְּחוֹל. וְקָרוֹב אָנִי לוֹמֵר שֶׁזֶה בְּכָלל 'מְבִיָּה אֶת הַמוֹעֲדוֹת', וְלִפְיֶכָּךְ אִישׁ תְּבוּנוֹת יִישֵׁר לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַחֲסִידִים לְהַטְהֵר וּלְהַחֲלִיף שְׂמִלוֹתָיו מִבְּעוֹד יוֹם כְּאֲשֶׁר כְּתַבְנוּ, וְיִכְנֵן יִגַּשׁ לְקָרוֹת אֶת הַמַּגְלָה מִמְּלַח טְהוֹר קִדְּשׁ וְיִשְׂרַת כְּשֵׁם ה'".

מַעֲבָר לְעֲנָן לְבִישַׁת בְּגָדֵי שְׂבַת מִצַּד כְּבוֹד חַג הַפּוּרִים כְּכַבוֹד שְׂבַת יוֹם טוֹב, עוֹד יֵשׁ תּוֹסֶפֶת עֲנָן מִצַּד עֲצָמוֹ וּמַהוּתוֹ שֶׁל יוֹם, וְכַפִּי שְׂמֵאָרִיף שֵׁם בְּחֲמֻדַּת יָמִים: "וְנוֹסֶפֶת גַּם הוּא, כִּי יֹאמְרָה לָנוּ לְעֲשׂוֹת זְכָר לְנֶס, שְׂנֵאָמֵר בְּמַעֲשֵׂה הַנֶּס וְתִלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת, וְגַם בְּמְרַדְכֵי תַחֲלַת הַנֶּס הִתֵּה וְנִתְּוֹן הַלְּבוּשׁ וְכו', וּבְתִשְׁלוּם הַנֶּס 'וּמְרַדְכֵי יִצָּא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבוּשׁ מַלְכוּת'. וְאִין אָנוּ עֹתָה בְּבַאוּר סוּד הַלְּבוּשִׁים הֵלְלוּ הַנֶּסֶתִים בְּכַתּוּב, אֲשֶׁר סוּדָם שָׁגְבוּ מֵאֵד, אֲלֵא אִף לְפִי פֶשֶׁטֶן שֶׁל דְּבָרִים - מִמֶּנּוּ נִקַּח שְׂרָאוּי וְנִכּוֹן לְהִיּוֹת כָּל אִישׁ לְהַתְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, לְלִבֵּשׁ בְּגָדֵי יִשְׁעֵי בְּשִׁשׁוֹן וּבְשִׂמְחָה, וְיִשִּׁים בְּלִבּוֹ כִּי בְּצָרָה הָיוּ מְכַסִּים בְּשָׂקִים כְּמֵאָמֵר 'שֶׁק וְאַפֵּר יִצַּע לְרַבִּים', וַיִּקְרַע מְרַדְכֵי אֶת בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ שֶׁק וְאַפֵּר, וְהֵאֵל בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו פָּנָה

ד. אָכוּ, מַעֲיִן בְּכַתּוּבִים שֶׁבְּסִפְר עֲזָרָא, מִשְׁמַע שֶׁכְּבָר בִּימֵי כּוֹרֵשׁ וְדָרְיוֹשׁ, קָדָם מַלְכוּת אַחְשֵׁרוּשׁ הַכְּשִׁירוֹ הַיּוֹשֵׁעַ בֶּן הַיְּצִדְקָה כְּהֵן גָּדוֹל וְזָרְבָבֶל בֶּן שְׂאֵלְתִיָּאל אֶת הַמִּזְבֵּחַ לְעִבּוֹדַת הַקְּרִבְנוֹת, וְהָיוּ מַעֲלִים עָלָיו קְרִבְנוֹת צְבוּר, כְּכַתּוּב (עזרא ג, ב): "וַיִּקָּם יִשׁוּעַ בֶּן יוֹצְדָק וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וְזָרְבָבֶל בֶּן שְׂאֵלְתִיָּאל וְאֶחָיו וַיִּבְנוּ אֶת מִזְבַּח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלוֹת כְּכַתּוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים", אֲלֵא שְׁבַנְנָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ עֲצָמוֹ נִתְּעַכַּב עוֹד שְׁנַיִם (וּבְכָללָם בִּימֵי

פְּרִישַׁת כִּי תִשָּׂא

(ברכות ו, ב) "אֲגַרָא דְתַעֲנִיתָא צְדָקְתָא", דְהִינּוּ שְׁהַשְׁכָּר הַמְגִיעַ לְיִשְׂרָאֵל מִפְּחַת הַתַּעֲנִינִית, אִינוּ עַל עֲצָם מַה שְּׁמַתְעִינִים, אֲלֵא עֲבוּר הַצְּדָקוֹת שְׁנוּהֲגִים לְתַן בְּזִמְנֵי הַתַּעֲנִינִית, וְאִם כֵּן יֵשׁ בְּזֵה תּוֹסֶפֶת טַעַם לְדַעוֹת הַסּוֹכְרוֹת שְׂיֵשׁ לְתַן אֶת מְעוֹת 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל' דּוֹקָא בְּזִמְנֵי תַּעֲנִינִית אֶסְתֵּר'.

וְהַמְגִין אֲבָרְהָם (שם סק"ב): "וּבְמִדֵּינֹתֵינוּ נֹתְנִים בְּשַׁחֲרִית קָדָם קְרִיאַת הַמְּגִלָּה". וּבִסְפָר "חֲזוֹן עוֹבְדֵיהָ" (הוֹבֵאוּ דְבָרֵינוּ בִּלְקוּ"י עִמָּךְ תַּקְפוּ) לְמָרְן פָּאָר הַדּוֹר רַבְּנוּ עוֹבְדֵיהָ יוֹסֵף זִיע"א כְּתִב שְׁמִנְהֵגִינוּ לְעוֹרֵר הָעַם לְתַת 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל' בְּלֵיל פּוּרִים קָדָם מְקַרָּא מְגִלָּה, וְכֵן כְּתִבוּ הַמְּהַרְי"ל וְהַרְמ"א שְׂיֵשׁ לְתַנוּ בְּלֵיל פּוּרִים, אֲפִי לֹא נִהְגְּנוּ כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ שָׁם, דְהִינּוּ לְפָנֵי מְנַחָה.

אֲפֹן יְחוּד הַמְּעוֹת וְהַקְּדָשׁוֹת

זִיָּהָר הָאָדָם שְׂלֵא לֹמַר עַל מְעוֹת הַנְּתִינָה שֶׁהֵן 'מַחְצִית הַשְּׁקָל', אֲלֵא רַק 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל', הוֹאִיל וְאִם זִכָּר עֲלֵיהֶם שָׁם שְׁקָלִים - יִתְפָּסוּ בְּקִדְשַׁת 'הַקְּדָשׁ' וְאֶסְרוּרִים בְּהִנְאָה. דְאִיתָא בְּשׁו"ת הַגְּאֹוֹנִים (תְּשׁוּבַת גַּאוּנֵי מִזְרַח וּמַעֲרָב ס"ו מ): "מַה שְּׁמַכְרִיזִים עַל הַשְּׁקָלִים בְּמִקוֹמָכֶם - לֹא יָפָה הֵם עוֹשִׂים שְׁקוּרָאִים אֹתָם 'שְׁקָלִים' וְנִאָּסְרוּ אֶסְרוּרֵי הַנְּאָה". וּבִסְדֵּר רַב עֲמַרְם גְּאוּן (פּוּרִים) אִיתָא: "אִין שׁוֹקְלִין בְּזִמְנֵי הַזֵּה, וְאִם שְׁקָל - כִּיּוֹן שְׁקָרָא עֲלֵיהֶם שָׁם שְׁקָלִים תְּפִשְׁן הַקְּדָשׁ, וְאִין לְהֵן פְּדִיוֹן".

וּמִפְּלֵ מְקוֹם, אִם נֹתְנֵי הַמְּעוֹת 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל' אִין קְפִידָא, בְּפִרְט כְּשֶׁמְפָרְשִׁים הַגְּבָאִים בְּנִתְנָתָם לְשָׁם אִיזָה מוֹסְדוֹת תּוֹרָה גּוֹבִים הַמְּעוֹת, וְכִשְׁנוֹתָן לִיד הַגְּבָאִי עַל דַּעְתּוֹ נֹתְנִים. כֹּל שְׁכֵן כְּשֶׁנֹּתְנֵי שְׁטוֹת כְּסָף וְלֹא מְטַבְּעוֹת כְּסָף מְמַשׁ, שְׁנִכְרָ שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה לְשָׁם מַחְצִית הַשְּׁקָל.

אִי נְמִי בְּכַח קְרִיאַת 'פְּרִישַׁת שְׁקָלִים' אֲשֶׁר הוּא בְּכַחֲנִית 'וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ'. אֲלֵא שְׁבִשׁו"ת "דְּבָרֵי יַצִּיב" (או"ח סימן רצג) כְּתִב מִכַּח קְשִׁיָּה זֹה, שְׁנִרְאָה כִּי כְּבָר אֲזוּ, בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר, הָיוּ נֹתְנִים מַחְצִית הַמְּטַבֵּעַ 'זִכָּר מַחְצִית הַשְּׁקָל' שְׁהָיָה נֹהֵג בְּמַקְדָּשׁ, וְכִיּוֹן שְׁנִתְנֵנוּ אֲזוּ מַחְצִית הַשְּׁקָל לְצְדָקָה בְּתוֹרַת זִכָּר לְמַקְדָּשׁ - הָיָה חָשׁוּב וּמְקַבֵּל מְאֹד קָמִי שְׂמִיָּא, וְזִכּוֹת הַמְּצוּהָ הַגְּנֵה בְּעַדָם לְהַצִּילָם מִשְׁקָלָיו שֶׁל הַמֶּן.

הַזִּמְנֵי הַיּוֹתֵר רְאוּי לְנִתְיָנָה

וְאִמְנָם מְצִינוּ דַּעוֹת בְּדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ, כְּמָה יֵשׁ לְהַקְדִּים בְּדְבָר זֶה, וְאִימְתֵי הַזִּמְנֵי הַרְאוּי לְנִתְיָנָה 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל':

אֲמָרוּ בְּמַסְכַּת סוֹפְרִים (פָּרָק כ"א, ב): "וּבְאֶחָד בְּאֶדָר מְשַׁמְעִין עַל הַשְּׁקָלִים, וְלָמָּה בְּאֶחָד בְּאֶדָר? שְׁהָיָה צְפוּי וְגִלּוּי וְיָדוּעַ לְפָנֵי מִי שְׂאֲמַר וְהָיָה הַעוֹלָם, שְׁהָיָה הַמֶּן הַרְשָׁע עֲתִיד לְשְׁקָל כְּפִרוֹתָיו עַל יִשְׂרָאֵל, לְפִיכֶף הַקְּדִים וְאֶמַר לְמֹשֶׁה שְׁהָיָה שְׁקָלֵי יִשְׂרָאֵל קוֹדֵמִין לְשְׁקָלֵי הַמֶּן. וְצִרִיכִין כֹּל יִשְׂרָאֵל לְתַת שְׁקָלֵיהוֹן לְפָנֵי שְׁבֵת זְכוּר, וְאֶסְרוּר לֹמַר עֲלֵיהֶם 'לְשָׁם כְּפָר', אֲלֵא 'לְשָׁם נְדָבָה'. הָרִי שְׁלִפֵי הַמְּבִאָר בְּמַסְכַּת סוֹפְרִים מְקַדִּימִים אֶת נִתְיָנָה 'זִכָּר לְמַחְצִית הַשְּׁקָל' כְּבָר לֹא בְּאֶדָר.

אוֹלָם בְּמַהְרֵי"ל כְּתִב: "בְּמַנְחָה כְּשֶׁהוֹלְכִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת נֹתְנִין מַחְצִית הַשְּׁקָל וּמְעוֹת פּוּרִים וְכו' וּמַתְּפַלְלִין מְנַחָה וְעַרְבִית", וְהִבִּיאוּ הַרְמ"א בְּ"דְרָכֵי מֹשֶׁה" (ס"י תְּרַצַּד אוֹת א) וְשִׁפְן הַמְּנַחָה וְדִלָּא כְּמַבְאָר בְּמַסְכַּת סוֹפְרִים, וְכֵן כְּתִב הַרְמ"א בְּהַג"ה (שָׁם) שְׂיֵשׁ לְתַנוּ בְּלֵיל פּוּרִים קָדָם שְׁמַתְפַּלְלִים מְנַחָה, וְכֵן נֹהֲגִים בְּכָל מְדִינוֹת אֱלוֹהֵינוּ. וְאֲכֵן יֵשׁ בְּאֶמֶת עֲנִין גְּדוֹל בְּנִתְיָנָה מְעוֹת בְּיוֹם הַתַּעֲנִינִית, שְׁהֵלָא אֲמָרוּ

אֲחִישׁוּרוֹשׁ כְּמַבְאָר שָׁם עוֹרָא ד, ו. וְכֵן כְּתִב לְהַדְיָא בְּיַעֲרוֹת דְּבִשׁ (ח"א דְּרוֹשׁ ז): "וְאִף בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאֶסְתֵּר קָרְבוּ בְּבֵית הַמַּקְדָּשׁ, כִּי מִזְמַן כּוֹרֵשׁ הִרְאִישׁוֹן כְּבָר קָרְבוּ, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ (מַגְלַה י) מְקַרִּיבִין אִף עַל פִּי שְׂאִין בֵּית, כִּי מִימֵי כּוֹרֵשׁ הִרְאִישׁוֹן הַתַּחֲלִילוּ לְהַקְרִיב אִף שְׂלֵא נִגְמַר בְּנִינּוּ, וְטַעַמוֹ הַאֲוִמְרִים שְׂלֵא הָיוּ מְקַרִּיבִין אֲזוּ..." וּמִמִּילָא קְשִׁיָּא מַעֲקָרָא לִיתָא, כִּי כְּבָר אֲזוּ נִהְגָּה מְחֻדָּשׁ נִתְיָנָה מַחְצִית הַשְּׁקָל לְקִנְיַת קְרַבְנוֹת, וְאִפְלוּ שְׂלֵא נִבְנָה הַבַּיִת.

פְּרִשְׁת בִּי תִשָּׂא

להם. 'זֶה יִתְּנוּ... מַחְצִית הַשֶּׁקֶל', וְכִמָּה הוּא מַחְצִית הַשֶּׁקֶל? עֶשֶׂר מְעִין, אָמַר הַקַּב"ה: זֶה יִתְּנוּ עֶשֶׂר מְעִין, שֶׁהֵם מַחְצִית הַשֶּׁקֶל כְּדֵי שְׂיִכְפְּרוּ עַל עֲשֵׂת הַדְּבָרוֹת שֶׁעָבְרוּ עֲלֵיהֶם. מִי גָרַם לְפְרִשְׁת שֶׁקָלִים, הַעֲבָרָה שֶׁל עֲגָלָה.

וְכַתֵּב רַבִּי חַיִּים פְּלֶאגִי בְּסִפְרוֹ 'מוֹעֵד לְכָל חִי' (סי' לא סעיף צד): "וְלַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, נִרְאָה שֶׁצָּרִיף לְתֵן בְּעַד כָּל אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ אֲנָשִׁים, נָשִׁים וְטָף שֶׁהוּא לְפָדְיוֹן נַפְשָׁם, וְלִכְּנֹן אִם הִיא מְעַבְרַת צָרִיף לְתֵן בְּעַד הַיּוֹלֵד, וּכְזֶה מְסַלֵּק הַגְּזֵרָה רָעָה, שֶׁהִיָּתָה בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל, כִּי כֵּן כַּח הַצְּדָקָה לְהַפִּיץ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הַרַחֲמִים". וְדַבֵּר זֶה שִׁיף הֵן בַּצְּדָקָה שְׁנוֹתָנִים זָכָר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל וְהֵן בַּמְתָּנוּת לְאֲבִיוֹנִים.

וְכֵן כָּתֵב בְּשׁו"ת 'בֵּית דָּוִד' (חיו"ד דף ער, ד) שֶׁבְּזִמְנֵן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קָיָם, הָיוּ נוֹתְנִים בְּכָל שָׁנָה מַחְצִית הַשֶּׁקֶל לְקַרְבָּנוֹת, וְעַתָּה כְּשֶׁחָרַב - אָנוּ נוֹתְנִים 'זָכָר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל' כְּדֵי שֶׁיְהִי לָנוּ לְכַפֵּרֵת נַפְשֵׁנוּ בְּמָקוֹם הַקַּרְבָּנוֹת שֶׁהָיוּ מְכַפְּרִים עָלֵינוּ, וְכִמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ בְּגִמְרָא (ב"ב ט, א): "בְּזִמְנֵן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, אָדָם שׁוֹקֵל שֶׁקָלוֹ וּמִתְכַפֵּר לוֹ, עֲכָשׁוּ שְׂאִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, אִם עוֹשִׂין צְדָקָה - מוֹטָב".

וּבַפְּרָט יֵשׁ מַעֲלָה עֲצוּמָה כְּאֲשֶׁר הַצְּדָקָה נִתְּנָה לְעַמְלֵי תוֹרָה, וְכִמְאֲמַרְם ז"ל (קה"ר פ"א): "אִם בְּקִשְׁתָּ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה - עֲשֵׂה אוֹתָהּ עִם עַמְלֵי תוֹרָה". וְיֵשׁ לְדַעַת כִּי אָדָם הַנּוֹתֵן צְדָקָה לְעַמְלֵי תוֹרָה, הָרִי הוּא זוֹכֵה לְהֶאֱרַת תוֹרָה, וְנִהְיֶה מִן הַשֶּׁכֶר הַעֲצוּם שֶׁל הַלּוֹמֵד הַנִּתְמַדָּ עַל יָדוֹ, וְאֵף עַל פִּי כֵּן אֵין הַלּוֹמֵד הַנִּתְמַדָּ נֶחֱסֵר כְּלוֹם מְשַׁכְּרוֹ, וְדַבֵּר זֶה נִרְמָז בְּלִשׁוֹן רַבּוֹתֵינוּ (בְּכוֹרוֹת ה, ב): "מְנָה שֶׁל קֹדֶשׁ - מְנָה כְּפֹל הִיָּה", דְּהֵינּוּ, שֶׁצְּדָקָה הַנִּתְּנָה לְאֲנָשִׁי הַקֹּדֶשׁ לּוֹמְדֵי תוֹרָה, הִיא בְּכַחֲנִית 'מְנָה כְּפֹל', זוֹכִים הַתּוֹמָד וְהַנִּתְמַדָּ בְּשֶׁכֶר שֶׁלֵם מְבָלִי שֶׁיִּחְסְרוּ זֶה אֶת זֶה. וְהָרִי זֶה כְּדִגְמַת גֵּר דוֹלֵק, שֶׁגַּם אִם יִדְלִיקוּ מִמֶּנּוּ אֶלֶף גֵּרֹת - לֹא יִהְיֶה נֶחֱסֵר אוֹרוֹ כְּלוֹם.

וּמִהָר"י שְׁוֹאֲרֵץ בְּשׁו"ת דְּבָרֵי יוֹסֵף (סי' נב) הִרְעִישׁ בְּזֶה, שֶׁגַּם אֲמִירַת 'זָכָר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל' הִיא אֶסוּר גָּמוּר, וְכִמְעַט שֶׁצָּרִיכִים הַמַּעֲוֹת גְּנִיזָה, וְהִבִּיא רְאִיּוֹת לְכַף. אוּלַם דְּחָה דְּבָרָיו מְרֵן רַבְּנוּ עוֹבְדֵי יוֹסֵף זִיע"א (קול סיני פורים הע' 107), וְהִבִּיא מִדְּבָרֵי הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיָּהוּ מְנִי (זְכוּרוֹת אֱלִיָּהוּ מֵע' ש' אוֹת ב'), שֶׁכָּתֵב עַל דְּבָרֵי מִהָר"י שְׁוֹאֲרֵץ: "וְהַעוֹלָם נוֹהֲגִים לומר 'זָכָר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל', וְאֵין לְמַחֲוֹת בְּיָדָם, אֲבָל יֵשׁ לְמַחֲוֹת בְּאוֹמְרִים 'מַחְצִית הַשֶּׁקֶל'".

כּוֹנֵת הַנִּתְנֶה וּמִטְרָתָהּ

רַבּוֹתֵינוּ תִּקְּנוּ נֶסֶח 'לְשֵׁם יְחִוּד' שֶׁיֵּשׁ לוֹמֵר קֹדֶם קָיָם 'זָכָר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל' (הוֹבָא בְּכַה"ח תְּרַצ"ד ס"כ"א): "רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גְּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שְׁבוּזֵן שֶׁהָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, הָיוּ יִשְׂרָאֵל נוֹתְנִין לְכָל אֶחָד וְאֶחָד מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בְּחֹדֶשׁ אֶדָר לְעִבּוּדַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְכַפֵּר בְּעַדָם, וְעַתָּה בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְאֵין אֲנַחְנוּ יְכוּלִין לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ שֶׁל מַחְצִית הַשֶּׁקֶל. וְלִכְּנֹן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵךְ אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁיְהִי זֶה שִׁיחַ שְׁפִתוֹתֵינוּ, שֶׁקוֹרִין פְּרִשְׁת מַחְצִית הַשֶּׁקֶל וְנוֹתְנִין כֶּסֶף זָכָר לְמַחְצִית הַשֶּׁקֶל לְצְדָקָה, יַעֲלֶה לְפָנֶיךָ כְּאֵלוֹ קִימָנוּ מִצּוֹת מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בְּפַעַל...".

וְאֲכֵן כְּפִי שֶׁאָנוּ לְמַדִּים מִנֶּסֶח זֶה, הִיָּה בְּנִתְנֵת 'מַחְצִית הַשֶּׁקֶל' לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ עֲנִין שֶׁל כְּפָרָה וְכִלְשׁוֹן הַתּוֹרָה (שְׁמוֹת ל, יג-טו) "זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֶבֶר עַל הַפְּקָדִים מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ... לְתַת אֶת תְּרוּמַת ה' לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם". וּבַפְּסִיקְתָּא רַבְתִּי (פ"ה) מְבָאָר שֶׁנִּצְטוּוּ יִשְׂרָאֵל עַל נִתְנֵת 'מַחְצִית הַשֶּׁקֶל' לְכַפֵּרָה עַל חֲטָא הַעֲגָל, וְזוֹ לְשׁוֹן הַפְּסִיקְתָּא:

"זֶה יִתְּנוּ - שֶׁשָּׂה גְרַמִּיסִין שֶׁל כֶּסֶף, אָמַר הַקַּב"ה: הֵם חֲטָאוּ מִשֵּׁשׁ שְׁעוֹת וְלִמְעַלָּה 'כִּי בִשֵּׁשׁ מִשָּׂה' (שְׁמוֹת ל, א) לְפִיכֶף יְבִיאוּ שֶׁשָּׂה גְרַמִּיסִין. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ: הֵם חֲטָאוּ מַחְצִית הַיּוֹם וְלִמְעַלָּה, יְבִיאוּ מַחְצִית הַשֶּׁקֶל וְיִתְכַפֵּר

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

פְּסֵק מֶרֶן רַבִּי עֹבְדֵיהַ יוֹסֵף זִיעֵ"א שְׁטוֹב לְהַחֲמִיר בְּשִׁטָּה זוּ.

קִדְּם תְּפִלַּת עֲרֻבִית, נִהְגוּ לומר מִזְמוֹר כ"א - 'לְמִנְצַחַת עַל אֵילַת הַשָּׁחַר', אֲשֶׁר אֲמִירְתוּ מִסְגָּלַת לְקַבּוֹל תְּפִלוֹת וְהַגְשַׁמַּת מִשְׁאַלוֹת הַכָּלָל וְהַפְּרָט, כְּפִי שֶׁהִבְאֵנוּ לְעִיל מִה'קֵב הַיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן כְּדֹאֵי וּמְמַלְץ לְכָל יִרְאָה שְׁמִים לְקִרְאָה אֶת הַתְּפִלוֹת הַמְתַּקּוֹת וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁל רַבִּי נִתָּן מִבְּרִסְלָב וְצ"ל בְּסִפְרוֹ 'לְקוּטֵי תְּפִלוֹת', וּמְתִיחֶסוֹת בַּפְּרָטוֹת לְכָל עֲנִיָּן וְעֲנִיָּן מִעֲנִיָּנֵי הַחֵג, וּמִנְהַגְנוּ בְּסִיעֵתָא דְשְׁמִיָּא לְאוּמָרָם יַחַד עִם הַצְּבוֹר, קִדְּם תְּפִלַּת עֲרֻבִית שֶׁל לַיִל הַפּוֹרִים.

'קְרִיאַת הַמְּגִלָּה' - וְאוֹר הַקְּדוּשָׁה הַגָּנוּז בָּהּ
קְרִיאַת הַמְּגִלָּה - יֵשׁ בָּהּ בְּחִינָה שֶׁל 'קְבִלַת הַתּוֹרָה מִחֲדָשׁ', כְּפִי שֶׁכָּתַב בְּסִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ 'קְדֻשַׁת לוי' (ח"ב קְדֻשָּׁה רֵאשׁוֹנָה) עַל דְּבַרֵי חֲזו"ל (שִׁבְת פּח, א): "קִיְמוּ וְקַבְלוּ הַיְהוּדִים - קִיְמוּ מֵהַ שֶׁקַּבְלוּ כְּבָר". שֵׁישׁ לְקִשֹּׁר דָּרָשׁ חֲזו"ל זֶה, הַמְּדַבֵּר בְּקְבִלַת הַתּוֹרָה מֵאֲהָבָה, עִם הַמְּשֻׁן הַכְּתוּבִים "לְהִיּוֹת עֹשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכִזְמַנָּם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה", דְּהֵינּוּ, שֶׁעַל יְדֵי מִצְוֹת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וְעֲשִׂית מִצְוֹת הַפּוֹרִים, קַבְלוּ יִשְׂרָאֵל בִּימֵי מְרַדְכֵי וְאַסְתֵּר אֶת הַתּוֹרָה מֵאֲהָבָה. וּמֵאוֹתוֹ הַזְּמַן וְאַיִלָּךְ - בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, שֶׁבָּהּ אָנוּ קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה, עֲלִינוּ לְכוֹן שְׁאֲנוּ מְקַבְּלִים עֲלֵינוּ מִחֲדָשׁ מִמֶּשׁ עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, כְּשֶׁם שֶׁעָשׂוּ זֹאת אֲבוֹתֵינוּ בְּקִיּוּם מִצְוֹת הַפּוֹרִים.

וּמִסְפָּר עַל צְדִיקֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁהֵיוּ מְסֻגָּלִים לְרֵאוֹת בְּאוֹתֵיּוֹת הַמְּגִלָּה אֶת כָּל מֵה שֶׁיֵּאָרַע בְּמִשְׁךְ הַשָּׁנָה כְּלָה, כִּי הַמְּגִלָּה אֵינָה רַק סִפּוֹר דְּבָרִים בְּעֵלְמָא, מֵאֵי דְהִוָּה הָוָה, אֶלָּא קְדֻשָּׁתָהּ שִׁכְתָּה בְּכָל דּוֹר וְדוֹר. וְכֵן מְפָרֵשׁ אוֹר שֶׁכָּעַת הַיָּמִים ה'בְּעַל שֵׁם טוֹב' אֶת לְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָה (מְגִלָּה יו, א) "הַקּוֹרָא אֶת הַמְּגִלָּה לְמִפְרַע - לֹא יִצָּא". דְּהֵינּוּ, מִי שֶׁקּוֹרָא אֶת הַמְּגִלָּה כְּאֵלוֹ הַיְתָה סִפּוֹרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מִתְּקוּפַת הַעֵת הַעֲתִיקָה,

וְאִם כֵּן, אֲשֶׁרֵי מִי שְׁנוֹתָן יִזְכָּר לְמַחְצִית הַשָּׁקֶל' לְאַחֲזֶקֶת יְשִׁיבוֹת, כּוֹלָלִים וְתַלְמוּדֵי תּוֹרָה. הָרִי זֹכָה בְּזֶה הֵן לְכַפָּרָה עַל עֲוֹנוֹתָיו, וְהֵן לְשִׁכָּר לְמוֹד תּוֹרָה הַעוֹמֵד לְזִכְרוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְאָמְרוּ (תוֹס' סוּטָה לו, ב בִּשְׁם יְרוּשְׁלָמִי): אָמַר רַבִּי חֲנָא אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה עֲתִיד הַקַּב"ה לְעֲשׂוֹת צֶלַל לְבַעֲלֵי מִצְוֹת (מִחֲזִיקֵי תּוֹרָה) בְּצִלְזָן שֶׁל בַּעֲלֵי תּוֹרָה, שְׁנֹאֲמַר (קַהֲלַת ז) 'כִּי בְּצֶלַל הַחֲכָמָה בְּצֶלַל הַכֹּסֵף' וְאוֹמַר: (מַשְׁלֵי ג) 'עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ'.

שְׁעוֹר הַנְּתִינָה הָרְאוּי

לְעֲנִין שְׁעוֹר הַנְּתִינָה - הָאָרִיף הַרַב בֵּית דוֹר' (שֵׁם) וְהַעֲלָה שֶׁשְׁעוֹר 'מַחְצִית הַשָּׁקֶל' עוֹלָה מִשָּׁקֶל שְׁלֹשָׁה דִרְהָם, שֶׁהֵם תְּשֻׁעָה גָרָם כְּסֹף טְהוֹר, וְכֵן מִנְהַגְנוּ הַסְּפָרְדִים לְתֵן מְעוֹת כְּשְׁעוֹר זֶה, הַנֵּעַ בְּיָמֵינוּ בֵּין 20 ל-30 ש"ח. אָמְנָם מְנַהֵג אַחֲנוּ הָאֲשִׁכָּנְזִים, כְּפִי שֶׁהוּבָא בְּרַמ"א (ס' תְּרַצַּד) לְתֵן ג' מְטָבְעוֹת שֶׁל מַתְּכַת, מִפְּנֵי שְׁנֹאֲמַר ג' פְּעָמִים 'תְּרוּמַת ה'" בְּפְרִשְׁת שְׁקָלִים. וּמִי שְׁאִין יָדוֹ מְשֻׁגָּת יָכוֹל לְהַסְתַּמֵּךְ עַל מְנַהֵג זֶה, וְאִם קָשָׁה לוֹ מִבְּחִינָה פְּלִלִית - יוֹצֵא יְדֵי חוֹכְהָ אֵף בְּמִטְבַּע שֶׁל 'חֲצִי שָׁקֶל', שֶׁהוּא מַחְצִית הַמְּטָבַע הַמְּקַבֵּל בְּמַדִּינָה.

וְלְעֲנִין גִּיל הַנְּתִינָה, כָּתַב הַרַמְ"א (או"ח תְּרַצַּד, א): "אִין חֲבֵב לְתַנּוּ רַק מִי שֶׁהוּא מְבִין עֲשָׂרִים וְלִמְעֵלָה", וְזוֹ דַּעַת רַבְּנוּ עֹבְדֵיהַ מִבְּרִטְנֹרָא (שְׁקָלִים פ"א מ"ג) שֶׁקְטָנִים הַפְּטוּרִים מִן הַשָּׁקָלִים, מִיָּרִי בְּפָחוֹת מִבֵּין עֲשָׂרִים, וְכֵן דַּעַת הַחֲזוֹקוּנֵי (ר"פ כִּי תִשָּׂא). אוּלָם כְּבָר הַשִּׁיג עֲלָיו ה'תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב' (שֵׁם מ"ד), וְכָתַב: "לֹא יִדַּעְתִּי מִי הַכְּרִיחוֹ לְכַף, דְּמַתְּנִיתִין דְּתַנּוּ 'קְטָנִים' מִסְתַּבֵּר דַּעַד בֵּין י"ג שָׁנָה הוּא, כְּכָל קְטָנִים דַּעֲלָמָא. וְכֵן פְּסֵק הַרַמְבַּ"ם בְּפְרוּשׁ הַמְּשֻׁנָה וּבַחֲבִירוֹ, וְהַרַמְבַּ"ן בְּפְרוּשׁ הַחֲמֵשׁ, וְכֵן בְּהַדְּיָא בִירוּשְׁלָמִי". וְעַל פִּי דַּעַת הַרַב בֵּית דוֹר' יֵשׁ לְתֵן מַחְצִית הַשָּׁקֶל בְּעַד כָּל מִי שֶׁהִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת (כֵּן הַעֲלָה בְּשו"ת "יִשְׁכִּיל עֲבָדִי" ח"א או"ח יט). וְלְהַלְכָה

ברשת כי תשא

ברכות המגלה

מנהג הספרדים ובני עדות המזרח, קדם קריאת המגלה בליל פורים, לברך שתי ברכות: על מקרא מגילה וברכת שהחנינו. וראוי לכונן בשעת ברכת 'שהחנינו' לפטר בזה את כל מצוות היום, מקרא מגלה (של יום), משתה ושמחה, משלוח מנות ומתנות לאביונים. ומנהג האשכנזים שבקריאת המגלה של יום מברכים 'שהחנינו' פעם נוספת.

וכתב בספר 'הליכות מועד' (להרה"ג אופיר מלפ"ה שליט"א), שספרדי המתפלל בבקר במנין אשכנזי - אם כון בשעת ה'שהחנינו' של הלילה על כל מצוות היום, אין לו לענות 'אמן' אחר ברכת שהחנינו שמברך הקורא האשכנזי ביום, הואיל ולגביו חשיב הדבר הפסק בין ברכת 'מקרא מגלה' לקריאה עצמה. אולם אם לא זכר לכונן בלילה - רשאי לענות אמן על ברכת הקורא, ויכונן על המצוות המתחדשות ביום.

חשיבות הרפז וההקשבה

חובה על כל אדם להתרכז בכל כחו בשעת קריאת המגלה. וכתבו הפוסקים (מ"ב תרצ"ד סק"ה) שאפלו החסיר ולא שמע מפי הקורא מילה אחת - לא יצא ידי חובתו, על פן חזב האדם להיות ברפז גדול ובהקשבה מלאה. ומה טוב להכין את המגלה לפני פורים, עם פרוש רש"י או פרוש אחר, כדי שהנושאים יהיו שגורים אצלו, ויש בזה תועלת לרפז. עוד ראוי למי שיודו משגת, להאזין לקורא המגלה כשולפניו מגלה בשרה, וכך אם לא שמע איזו תבה - יכול להשלימה מתוך הכתב, ולא יחשב 'קראתה על פה'.

לפעמים אדם מאזין לקורא, ותוף כף הוא שוקע במחשבות, ומתנתק ממהלך הקריאה. אם כפאשר ישאלוהו היכן אוזנים בדיוק - לא ידע להשיב, אין זו נחשבת שמיעה ולא יצא. אולם אם שקע במחשבות, אף אינו

ואינו מרגיש שיכות ממש לקדשתה - לא יצא ידי חובה, והחטיא בזה את המטרה.

ומפרסם בשם רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, לפרש הפסוק המסים ספור המגלה (אסתר י, ב) "וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדלת מרדכי אשר גדלו המלך הלוא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס", ולכאורה, מה בא ללמדנו בנותנו 'מראה מקום' לספרי דברי הימים? אלא הנה אומר רבי יחזקאל, בא הכתוב לומר לך: אם רצונך בספורי מעשיות משוכבי נפש - בלך לך אצל ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס, כי המגלה שלנו - כל בלה קדש, והספור שהיא מספרת מכון באפן המדיק ביותר, לרומם ולקדש, לגרם לאדם להשיג גדלת אלהי ישראל והנהגתו בעולם, וכלשון הפיוט החותם את מגלת אסתר: "להודיע שכל קניף לא יבושו, ולא יפלאו לנצח כל החוסים בך".

והנה אומר הרב הקדוש שר שלום מבעלז ויע"א: מגלה עולה בגימטריא מחל, רמז שעל ידי קריאת המגלה מחל הקב"ה על עוונותיהם של ישראל, וזאת על פי מאמר המדרש (שוח"ט מזמור יח): "כל מי שנעשה לו גס ואומר שירה, בידוע שמוחלין לו עוונותיו" וקריאת המגלה - היא שירה, שהיא במקום הלל, כנאמר בגמרא (מגלה יד, א) קריאתה זו הלילה.

זמן קריאת המגלה

בידוע, על פי הוראתו של פאר הדור והדרו רבנו עובדיה יוסף זצ"ל, נוהגים להחמיר לכתחלה להוציא את השבת ואת יום הכפורים בזמן רבנו תם, הואיל והם ענינים דאורייתא, וכך יש לנו להחמיר גם במקרא מגילה שהוא מדברי קבלה. ואמנם ביחס לבני הפרזים שקורין בי"ד, ועדין הם שרויים בצום, קשה להטריח את הצבור ולהמתין לזמן ר"ת. אף לבני הפרזים שקורין בט"ו, נראה שיש ענין להמתין לזמן ר"ת, באפן שלא יפגע הענין של 'ברב עם' ו'פרסומי ניסא'.

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

לְהַמְשִׁיךְ אֶת הַקְּרִיאָה, או לְחַלּוֹפִין נַעֲשֶׂה כְּחֻרְשִׁים מְרַעֵשׂ הַפְּצוּצִים עַד כְּדֵי אִי יִכְלַת לִשְׁמַע אֶת עֲצָמָם.

וּכְבָר כָּתַב הַגֵּר"מ שְׁטְרֵנְבוֹף שְׁלִיט"א בְּסִפְרוֹ 'מוֹעֲדִים וְזִמְנִים' שְׁאִין לְבַטֵּל שׁוּם מְנַהֵג, חֵס וְשָׁלוֹם, שְׁכָבֵר נִהְגוּ בוֹ קִדְמוֹנִים, אֶךְ רָאוּי לַעֲשׂוֹתוֹ בְּאֶפֶן הַמְשַׁכֵּל שְׁלֵא יִפְרִיעַ לְקִיּוֹם הַהֲלָכָה. לְכֵן יֵשׁ שְׁנוּהֲגִים לְהַכּוֹת רַק בְּשִׁמְיעַת הַמֶּן הֵרָאשׁוֹן וְהֶאֱחָרוֹן, וְיֵשׁ שְׁמַכִּים רַק בְּשַׁעֲה שְׁאוּמְרִים 'אֲרוּר הַמֶּן' שְׁבִסְיוֹם קְרִיאַת הַמְּגִלָּה.

דִּין הַשׁוֹמֵעַ מִתּוֹךְ הַחֲמֹשׁ וּמִתּוֹךְ מְגִלָּה כְּשֶׁרָה

הַשׁוֹמֵעַ אֶת הַמְּגִלָּה מִפִּי הַקּוֹרֵא, וְלִפְנֵי אֵין מְגִלַת קֶלֶף כְּשֶׁרָה אֵלֵא חֲמֹשׁ בְּלִבְד - וְהִיא אִם לֹא שָׁמַע מְסַפֵּר מְלִים, יִכּוֹל לְקַרֵּא בְּלַחֵשׁ מִתּוֹךְ הַחֲמֹשׁ, וְיִגִּיעַ עַד מְקוֹם שֶׁהַחֲזָן מְצוּי בוֹ. וְאֶפְלוּ שְׁדִין הַחֲמֹשׁ כְּדִין 'קְרִיאָה עַל פֶּה', הוֹאִיל וְאֵת רַב הַקְּרִיאָה שׁוֹמֵעַ מִמְּגִלָּה כְּשֶׁרָה מִפִּי הַחֲזָן - שְׁפִיר דְּמִי.

עוֹד רָאוּי לְהַתְּרִיעַ, כִּי לַפְּעָמִים יֵשׁ לִפְנֵי הַשׁוֹמֵעַ מְגִלָּה כְּשֶׁרָה, וְלִכֵּן הוּא מְחַלֵּט שְׁלֵא לְהַקְּשִׁיב לְקְרִיאַת הַחֲזָן, אֵלֵא קוֹרֵא בְּעֲצָמוֹ יַחַד עִמּוֹ בְּלַחֵשׁ. וְכֵן אִם יֵשׁ לִפְנֵי חֲמֹשׁ, וְהוּא רַק מְשַׁלֵּם בְּפִיו מְעַט מְלִים, שְׁלֵא הַצְּלִיחַ לִשְׁמַע. בְּמַצְבִּים כְּאֵלוֹ - מְצוּי מְאֹד שֶׁהָאָדָם קוֹרֵא מְבַלֵּי לְהַשְׁמִיעַ לְאֲזִנָּיו, עַל מִנַּת שְׁלֵא לְהַפְּרִיעַ לְשִׁכְנוֹ - אֲמָנָם דַּעַת מְרַן (ב"י טו"ס תרפ"ט) לְגַבֵּי חֲרַשׁ הַמְּדַבֵּר וְאִינוֹ שׁוֹמֵעַ - שְׁלֵא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, וְהַטַּעַם שְׁלַעֲנֵן קְרִיאַת הַמְּגִלָּה קְרֵא וְלֹא הַשְׁמִיעַ לְאֲזִנָּיו לֹא יֵצֵא, דְּכַעֵי פְּרָסוּמִי נִיסָא וְלִיכָא, עַל כֵּן צְרִיךְ לְהִזְהֵר מְאֹד לְהִיּוֹת מְשִׁמֵעַ לְאֲזִנָּיו.

וְאֲמָנָם מְרַן הֵרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן שְׁלִיט"א ב'יִלְקוּט יוֹסֵף' (עֲמוּד תַּצַּד) כְּתַב לְהֲלַכָּה שְׁבִדְעֵבֵד יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, הוֹאִיל וְיֵשׁ סְבָרָא לוֹמֵר שֶׁהַחֲמִיר מְרַן בְּחֲרַשׁ דְּוָקָא שְׁאִין לוֹ אֶפְשָׁרוּת לִשְׁמַע, אֶךְ מִי שְׁאִינוֹ חֲרַשׁ וְלֹא הַשְׁמִיעַ לְאֲזִנָּיו - יֵצֵא

מִנְתַּק לְגַמְרִי, וְאִם יִשְׁאַלוּ אוֹתוֹ הֵיכֵן אוֹחֲזִים יְדַע לְעֲנוּת - יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה בְּשִׁמְיעַתוֹ זוּ.

מְנַהֵג הַפְּעֻלָּה הַמֶּן - מְנַהֵג טוֹב הוּא, וְיֵשׁ בוֹ עֲנִינִים גְּדוֹלִים, בְּפִרְט קִיּוֹם מְצוּהָ שְׁל 'מַחֲזִית עֲמֶלֶק', עוֹד כְּתַבוּ בְּסִפְרֵים (כ"ח תרצ"א קח) כִּי עַל כָּל הַפְּעֻלָּה, שְׁאֵנוּ מַכִּים בְּשִׁמְיעַת שְׁמוֹ שְׁל 'הַמֶּן הַרְשַׁע' - נַעֲשֶׂה בוֹ בְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה דִּין מַחֲדָשׁ, וְנִגְזַר עֲלָיו לְהִיּוֹת שְׁקוּעַ עוֹד יוֹתֵר בְּעַמְקֵי שְׁאוֹל תַּחֲתִית, וְכֵן נִשְׁבַּר כַּחַם שְׁל כָּל הַמְּשֻׁטְיָנִים וְהַמְּקַטְרְגִים. אֶךְ יֵשׁ בְּזוֹה סְגֻלָּה לְהַחֲלִישׁ קְלַפַּת עֲמֶלֶק שְׁבַלְב, הַמְּתַבַּטֵּאת בְּסִפְקוֹת וּבְחִסְרוֹן אֲמוּנָה. אוּלַם דָּא עָקָא, שְׁפַעְמִים רַבּוֹת בְּעַקְבוֹת רַעֲשֵׁי הַהַפְּעֻלָּה - אָדָם יִכּוֹל לְהַפְּסִיד שְׁמִיעַת אִיזוֹ מִיָּלָה, אוֹ לְאִבֵּד אֶת הַרְכוּזוֹ, עַל כֵּן צְרִיךְ לְהִזְהֵר בְּזוֹה בְּיוֹתֵר.

אֲמָנָם, נַעֲרִים הַמְּפּוֹצְצִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת נִפְצָים וְחִזְזִים - לֹא יָפָה הֵם עוֹשִׂים, וּכְבָר הַתְּרִיעַ הַגְּאוֹן רַבֵּי חַיִּים פְּלֶאגִי בְּסִפְרוֹ 'מוֹעֵד לְכָל חַי' (בְּפִתְיָה) שֶׁהַשְׁמוּשׁ בְּאִבְק שְׁרַפָּה וּבְחֲמִיר נִפְץ - הוּא מְמַנְהֵגִי אֲמוֹת הָעוֹלָם, וְאֵין נְכוּן לְאֵמָה יִשְׁרָאֵלִית בְּשׁוּם מְקוֹם וּבְשׁוּם זְמַן לַעֲשׂוֹת כָּךְ, וְהַעוֹשֶׂה עוֹבֵר עַל 'לֹא תַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיהֶם'. "וְלֹא מִבְּעֵינֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלִי יְרֵי שְׁיֵשׁ בְּהֵם סְכַנַת מוֹת, אֵלֵא אֶפְלוּ מֵה שְׁמִשְׁמִים בְּתוֹךְ נִירוֹת כְּרוּכִים וּקְשׁוּרִים מְעַפֵּר שְׁרַפָּה (נִפְצִים וְחִזְזִים) - אִינוֹ נְכוּן לַעֲשׂוֹתוֹ, וְאֶפְלוּ בְּפוּרִים דְּאִיכָא שְׁמַחָה רַבָּה, כִּי לְכַאוּרָה בְּדַבְּרִים קְטַנִּים וְקְלִים כְּאֵלוֹ לִית בְּהוֹ סְכַנַת מוֹת, מְכַל מְקוֹם לֹא יִבְצַר מְצַעַר וְנִזְק. וְכֵן אֲרַע בְּעִירָנוּ אֲזַמִּיר שְׁהִיְתָה שְׁרַפָּה גְּדוֹלָה, וְנִשְׁרַפּוּ כָּל בְּתֵי הָעִיר מִחַמַּת שְׁבַחַתְנַת גּוֹי אֶחָד מֵאִלֵּי הָאָרֶץ הַטִּילוּ מֵאֵלוֹ הַנִּירוֹת הַכְּרוּכִים".

וְכֵן הִיא מְתַרִיעַ עַל כָּךְ מְרַן פְּאָר הַדּוֹר רַבְּנוֹ עוֹבְדֵי יוֹסֵף זִיע"א, וְהִיא מְסַפֵּר שְׁרַאָה בְּמוֹ עֵינָיו חֲזָנִים שְׁהִיוּ קוֹרְאִים אֶת הַמְּגִלָּה, וְיִמְרַב עֲשׂוֹן שְׁהִיא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, עָקַב מִיְנֵי הַנִּפְצָים שְׁנִזְרְקוּ בוֹ, הִיוּ נִחְנָקִים מְבַלֵּי יִכְלַת

פְּרִישַׁת בֵּי תְּשׂוּא

קריאת המגלה בבית הכנסת במנין נשים, ובהזדמנות אחרת השיב שאין שום ענין לילך אל בית הכנסת למנין נשים. ומרן הראשון לציון שליט"א, צדד להלכה כלשון אחרון, והטעם הואיל ואין בנשים דין 'צבור', הרי אין שום הפרש בין אשה אחת למאה נשים, שהלא כל הגדר של 'צבור' כפי הנלמד מפסוק של 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' - באנשים נאמר.

כאשר הבעל קורא לאשתו - אף על פי שיצא ידי חובה, יברך קדם קריאת המגלה את כל הברכות. ואמנם בספר 'תפלה לדוד' (דף פה, ב) כתב, שהקורא לנשים לא יברך "מקרא מגלה", מפני שאי אפשר שיכוננו לשמע כל הקריאה היטב מפלי לולג אפלו תכה אחת או יותר בשמיעתם, וכן פסק הגאון רבי יוסף חיים ב'בן איש חי' (תצוה א).
דעת מרן הגר"ע יוסף זיע"א (שו"ת יבי"א ח"א מד) דאין לנו לחשש לגזרות, שלא חששו להם רבותינו חכמי הש"ס והפוסקים, וכך שפן בזמן הזה דאכשור דרי, ורב הנשים בקיאות גם בלשון הקדש, שהיא השפה המדוברת פאן בארצנו הקדושה, ואם יתנו את דעתן ויעקבו מתוך החמש - יוכלו לכוון ולשמע כל תכה מפי הקורא, ולכן אין די להפסידם בחנם ברפת המצוות. [אולם לא יברך ברפת החתום שלאחר המגלה, דאין מקריבים ברפת 'הרב את ריבנו' אלא בעשרה, ועשר נשים חשיבי 'צבור' לענין זה]

שמיעת המגלה בשדור חי, דרך רדיו או לוין.

כמוכן שאין אדם יוצא ידי חובה משמיעת הקלטה של 'קריאת המגלה', ואף לא בשדור ישיר בלוין או ברדיו, מטעם שהקול הנשמע ברדיו או דרך הלוין אינו הקול האמתי של הגברא, אלא העתק מדיק שלו, הנעשה על ידי זרמים חשמליים. (שו"ת יבי"א ח"א סי"ט אות יח).

רק שמיעה דרך מגבר קול (רמקול), באפן שאף בלא הרמקול היה מסוגל לשמע - יוצא

ידי חובה, שהלא אמרו חכמים (יבמות קד, ב) 'כל הראוי לבילה אין בילה מעפכת בו'. על כל פנים לכתחלה ודאי יש להזהר בזה.

נשים בקריאת המגלה

איתא בגמרא (מגילה ד, א): "אמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות במקרא מגלה, שאף הן היו באותו הנס". ולכן נהגו שאף נשים באות לבית הכנסת לקריאת המגלה, או ששומעות מפי קורא ממחה במנין נשים, ואף יש שהבעל קורא לאשתו ומוציא אותה ידי חובה. ועל כל פנים, אם הבעל אינו יודע לקרא בדקדוק, ודאי שלא תשמע הקריאה ממנו, פי קרוב לודאי פלל לא יוצאת ידי חובה, וצריכה להעדיף בברור לשמע מפי קורא ממחה. ובשעת הדחק שאין מי שיקרא, יכול לשים ברקע הקלטה מפי קורא ממחה, ותוך כדי שמיעה יקרא בפיו ממגלה כשרה באפן הנכון והמדקדק.

ודנו הפוסקים מהי הדרך העדיפה בזה? וב'חזון עובדיה' (עמוד נב) הביא דברי ה'חלקת יעקב' (או"ח סי' רלא) שאין כל עדיפות שתבוא האשה לבית הכנסת לשמיעת המגלה במנין של גברים, ויכולה לשמע בביתה, וכן דיק מלשון ה'מגן אברהם' (סי' תרפט סק"א), שכתב בענין חיוב נשים בקריאת המגלה: "ולכן צריך לקרותו בביתו לפני הבתולות". הרי לך שלא הזכיר כלל הליכה לבית הכנסת. ואפשר הטעם דבנשים לא שיק 'ברב עם' או 'פרסומי ניסא', שאין בזה תועלת כל כך לפרסום הנס, פיון שהנשים הפאות לבית הכנסת, אינן משתתפות יחד עם הצבור, אלא נמצאות בעזרה. ולכן אין לנו לחדש עליהן חיוב שלא מצינו מפרש, ובפרט שבדרך כלל טרודות בעסקי הבית, וקשה עליהם הדבר, עין שם. ולענין אם יש עדיפות לאשה להשתתף במנין נשים' או לשמע בביתה - כתב בספר 'יבקשו מפייהו' (עמוד פב) שנשאל בזה הגרי"ש אלשיב זצ"ל, והשיב שעדיף שהנשים ישמעו

פְּרִשֵׁת כִּי תִשָּׂא

בְּרַב עֵם הַדֶּרֶת מְלָךְ, אוֹלָם אִם יֵשׁ חֶשֶׁשׁ
שִׁפְרִיעוּ שָׁם, וַיְהִי קֶשֶׁה לְשֹׁמֵעַ וּלְהַתְרַפֵּז,
עֲדִיף בֵּית כְּנֶסֶת מוֹעֵט-מִשְׁתַּתְּפִים וְאִיכוֹתִי,
עַל פְּנֵי מַנְיָן רַב-מִשְׁתַּתְּפִים, שֵׁשׁ בּוֹ הַפְּרָעוֹת
מְרֻבּוֹת לְמַהֲלָךְ הַקְּרִיאָה.

אֲמִירַת 'עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן' בְּנִשְׁמִימָה אַחַת

אָמְרוּ בְּגִמְרָא (מגילה טז, ב) "אָמַר רַב אֲדָא
דְּמֶן יְפוּ: עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן וְעֲשֵׂרֶת - צָרִיף
לְמִימְרִינְהוּ בְּנִשְׁמִימָה אַחַת. מֵאֵי טַעְמָא - כְּלֵהוּ
בְּהַדֵּי הַדְּדֵי נִפְקוּ נִשְׁמַתִּיהוּ". (תְּרַגּוּם: שְׁמוֹת
עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן וְהַמִּלָּה 'עֲשֵׂרֶת' שְׁבַמְגַלַּת
אֲסֶתֶר' - יֵשׁ לְאוֹמְרָם בְּנִשְׁמִימָה אַחַת, וּמֵהוּ
הַטַּעַם? כִּי נִשְׁמַת כָּלֶם הוֹצֵאָה בְּרַגַע אַחַד).

וְנוֹהֲגִים בְּמִקְצַת מְקוֹמוֹת, שְׁגַם הַקְּהֵל
אוֹמְרִים בְּקוֹל שְׁמוֹת עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן, כְּשֵׁם
שְׁאוֹמְרִים פְּסוּקֵי 'בְּלִילָה הַהוּא', 'לִיהוּדִים
הַיְתָה אוֹרְהָ', 'כִּי מְרַדְּכֵי הַיְהוּדִי'. וַיֵּשׁ שֶׁעֲרַעְרוּ
עַל מְנַהֵג זֶה (חֵי אִדָּם ח"ב כִּלְל קנא; קצ"ש"ע קמא,
יא). וּמְפָרְסֵם בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הַמְּפָלֵא רַבִּי יוֹסֵף
רוֹזִין - 'הַרְוֹגְטְשׁוֹבֵר', (שׁו"ת הַר צַבִּי או"ח א נז;
מקראי קדש חֲנֻכָּה וּפּוּרִים ס"י יג) לְבָאֵר שֶׁרֵשׁ הַמְּנַהֵג,
עַל פִּי מַה שֵׁיֶסֶד - שְׁכָל דִּין 'שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֵה'
מִתְיַחַס לְעֵצָם הָאֲמִירָה, אִף אֲמִירָה, שְׁנַתִּיחַדוּ
לָהּ אֲפָנִים מְסִימִים, כְּמוֹ קוֹל רֶם, נִשְׁמִימָה אַחַת
וְכַדּוּמָה, עַל אוֹתָם אֲפָנִים לֹא שִׁיף לְצֵאת יְדֵי
חוֹבָה מִדִּין 'שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֵה', מְמִילָא גַם אִם
הַשׁוֹמְעִים יְכוּלִים לְצֵאת יְדֵי חוֹבָה בְּשִׁמְיעַת
'עֲשֵׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן', הֲלֹא לֹא נִחְשַׁב שְׁאֲמְרוּ זֹאת
'בְּנִשְׁמִימָה אַחַת', עַל כֵּן לְפָתַר כְּעִיָּה זוֹ, נִהְגוּ
הַקְּהֵל לְאוֹמְרָם בְּעֵצָמָם בְּפֶה, וּבְנִשְׁמִימָה אַחַת.

אוֹלָם כְּתֹב מֶרֶן הַרְאִשׁוֹן לְצִיּוֹן 'שְׁלִיט"א
לְדַחֲוֹת זֹאת, שְׁהֵלָא הַשׁוֹמֵעַ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה
מִדִּין 'שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֵה' אִף שְׁאִין בִּידוּ מְגַלָּה
כְּשֶׁרָה, וְלְכַאוּרָה לְפִי יְסוּדוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנ"ל,
עַל אוֹתוֹ הַמְּשַׁקֵּל נִתֵּן לומר שֶׁהַקְּרִיאָה מִתּוֹךְ
קִלְפָא אֵינָה מִתְיַחַסֶּת לְשׁוֹמֵעַ מִדִּין 'שׁוֹמֵעַ
כְּעוֹנֵה', אֲלֵא עַל כְּרַחֲךָ - כְּשֵׁם שֶׁהַקְּרִיאָה
מִתּוֹךְ הַקְּלָף מִתְיַחַסֶּת לְשׁוֹמֵעַ, כִּךָּ קְרִיאַת

כֶּה יְדֵי חוֹבָה, וְכֵן הָיָה מְנַהֵגוֹ שֶׁל מֶרֶן פְּאָר
הַדּוֹר זִיע"א לְהַשְׁמִיעַ אֶת הַמְּגַלָּה בְּעוֹרַת
רְמָקוֹל, הוֹאִיל וְהָיָה זֶה בְּמִקּוֹם שֶׁהָיוּ יְכוּלִים
לְשֹׁמֵעַ אֶת קוֹלוֹ אִף לְלֹא הַרְמָקוֹל.

הַשׁוֹמֵעַ קְרִיאַת הַמְּגַלָּה, בְּלוּזָן וְשִׁדּוֹר חֵי
בְּרִדְיוֹ, כְּאֲמוֹר אֵינּוּ יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָה, אוֹלָם
רִשְׁאֵי לְעֵנוֹת אֲמֵן אַחַר הַמְּבָרֵךְ וְאִין זֶה דוּמָה
לְשׁוֹמֵעַ מִתְקַלֵּיט, כִּי בְּתַקְלִיט כַּח הַמְּדַבֵּר
נִפְסַק מִכְּבָר, וּפְנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן, וְעַתָּה
כְּכִיכּוֹל הַתְּקַלֵּיט' הוּא זֶה שֶׁמְדַבֵּר, 'וְכִפִּיס
מֵעַץ יַעֲנֶנָּה" (חֲבִיקוֹק ב, יא), אֲבָל הַשׁוֹמֵעַ מִהַרְדִּי
בְּשִׁדּוֹר חֵי, סוּף סוּף בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַצְּבוּר
עוֹמְדִים בְּמִקּוֹם מְסִים וְאוֹמְרִים קְדִישׁ וּ"ג
מִדּוֹת וְכַדּוּמָה, לְפִיכָךְ רִשְׁאֵי לְעֵנוֹת עִמָּהֶם.

וְלְכַאוּרָה הָיָה מְקוֹם לְחֶשֶׁשׁ לְאֲמֵן יְתוּמָה',
הוֹאִיל וְדַעַת הָאֲבוּדֵרְהֶם (הַבִּיאוּ הַרמ"א או"ח כַּד,
ח) שֶׁפְּרוּשׁ 'אֲמֵן יְתוּמָה', הָיִינוּ שְׁשׁוּהָה בְּעֵנִית
אֲמֵן אַחַר כְּדֵי דְבוּר מְשִׁיִּים הַמְּבָרֵךְ אֶת
בְּרַכְתּוֹ, וְיָדוּעַ כִּי הַקּוֹל הַמְּעַבֵּר דְּרָף הַרְדִּי -
נִקְלַט בְּהַשְׁהִיָּה שֶׁל מְסַפֵּר שְׁנִיּוֹת מַעַת שִׁיָּצָא
הַדְּבוּר מִפִּי הָאוֹמְרוֹ.

אוֹלָם מֶרֶן (ש"ס) סִתֵּם כְּדַעַת הַרְאִשׁוֹנִים
הַסּוֹבְרִים שֶׁ'אֲמֵן יְתוּמָה' הָיִינוּ שְׁעוֹנֵה אֲמֵן עַל
בְּרַכָּה שֶׁלֹּא שָׁמַע אוֹתָהּ, וְגַם זֶה שִׁיף רַק בְּבְרַכָּה
שֶׁצָּרִיף לְצֵאת כֶּה יְדֵי חוֹבָה. וּמְמִילָא בְּבְרַכּוֹת
שְׁאִין צָרִיף לְצֵאת יְדֵי חוֹבָה, כְּמוֹ הַשׁוֹמֵעַ בְּרַכַּת
'שֶׁהַכֹּל מִפִּי הָרַב בְּשִׁדּוֹר חֵי, אוֹ הַשׁוֹמֵעַ בְּרַכּוֹת
קְרִיאַת הַמְּגַלָּה בְּרִדְיוֹ - לֹא שִׁיף בְּזֶה חֶשֶׁשׁ
'אֲמֵן יְתוּמָה' וְרִשְׁאֵי לְעֵנוֹת. [וְאֲמָנָם הָרַב חִיד"א
(כַּרְכ"י ש"ס) כְּתֹב שֵׁשׁ לְהַחְמִיר בְּסַפֵּק אֲמֵן יְתוּמָה
וְלְחֶשֶׁשׁ לְדַעַת הַרמ"א, עַל כֵּן מִי שֶׁרוּצֵה
לְהַחְמִיר יְכַבֵּה אֶת הַרְדִּי בְּשַׁעַת הַבְּרַכּוֹת, אֲמָנָם
בְּמִקְרָה שְׁאוֹמְרִים 'קְדִישׁ דְּאֲגַדְתָּא' לְאַחַר
הַשְּׁעוֹר וַיֵּשׁ בְּעֵנִיתוֹ מַעְלָה גְדוּלָה, עֲדִיף לְעֵנוֹת
אֲמֵן גַּם אִם שׁוֹמֵעַ מִהַרְדִּי, מִפְּנֵי שֶׁהַעֲקָר כְּדַעַת
מֶרֶן שְׁאִין בְּזֶה 'אֲמֵן יְתוּמָה'].

רְאוּי לְהַדִּיר וְלְשֹׁמֵעַ קְרִיאַת הַמְּגַלָּה בְּמִקּוֹם
שֵׁשׁ בּוֹ צְבוּר גְּדוּל כְּמָה שִׁיּוֹתֵר, כְּדַבֵּר שְׁנַאֲמַר

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

עוד ראוי להאמר, כי הרבוי במשפחה ובשחוק בליל פורים - יכול לגלש בנקל אל השעות הקטנות של הלילה, ועקב כך יהיה קשה על האדם להתעורר השכם בבקר, ובספרי הפוסקים מבאר שאדרבה, ראוי בפורים ונקא להשפכים קום יותר מבכל ימות השנה, כפי שכתב בספר 'מטה משה' (דיני הושענא רבה סי' תתקנ"ח) חמש השכמות יש בשנה, והן; ראש השנה, יום הכפורים, הושענא רבה, פורים, ותשעה באב. וסימנך וישפכם אברהם בבקר - א' זה תשעה באב, ב' - בריאת העולם, הוא ראש השנה, יום הרת עולם, ר' - ר'בה, זה צומא רבה, יום הכפורים, ה' - ה'ושענא רבה, מ' - מ'גלה. והטעם שמשפכים בפורים, משום שיום זה מרבה במצות, אי נמי משום שהדור קבלוה בימי אחשורוש, והיו כיום קבלת התורה שגנעורים בו מהאי טעמא.

על כן כל ערום יעשה בדעת, להרבבות ולהוסיף בשמחה בליל פורים, אולם בד בבד ישתדל שלא להפסיד את סגלותיו המיוחדות של ליל הפורים לעליה רוחנית וללמוד תורה. ובפרט ירבה קריאת תהלים, כי הזמן הוא עת רצון בשמים, ויפה לתפלה וזעקה. וכך היה אומר האדמו"ר רבי מרדכי מנדבורנה זצ"ל, שהגומר כל תהלים בפורים - מבטח לו שתפלתו לא תשוב ריקם. ובספר 'סגלות ישראל' (אות פ' סק"ד): "קבלתי מגדול אחד ז"ל, דסגלה בפורים להשפכים בבקר ולהרבבות בתפלה ובבקשה לפני ה' ותברך על כל דבר: בני חיי ומזוני, והן על שאר דברים ועל כל קרוביו, כי באותו יום עת רצון מאד, וכל העולמות המה בשמחה ובציון, ועל זה אמרו ז"ל: "כל הפושט יד נותנין לו" - וכן הוא מקבל מפי גדולי הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב זי"ע".

קריאת המגלה של יום

איִתָּא בַּגְמָרָא (מגלה ד, א): "אמר רבי הושע בן לוי; חייב אדם לקרות את המגלה בלילה

עשרת בני המן בנשימה אחת מתיחסת לשומע, וממילא אין צריכים הקהל לאמרם בנשימה אחת ונקא.

הנהגת ליל חג הפורים

פסק מרן בשלחנו הטהור (או"ח תרצה, א): "סעודת פורים שעשאה בלילה, לא יצא ידי חובתו". והוסיף על כך הרמ"א בהג"ה: "ומכל מקום גם בלילה ישמח וירבה קצת בסעודה". ואכן יש להוסיף שמחה בליל פורים יחד עם בני ביתו, או גם עם חבירו, אבל ידע להציב לכך גבולות. כי עקר המשחה והשמחה הוא ביום, ולכן אדרבה, את הלילה כדאי לנצל ללמוד תורה. וידוע שמרן פאר הדור רבנו עובדיה יוסף זצ"ל היה נוהג ללמד בליל הפורים בהתמדה גדולה, כי למחרת יותר קשה ללמוד, מצוות הפורים רבות, ומבקרים רבים באים, ולכן ראה לנצל את ליל פורים כמה שיותר.

זאת ועוד, שהלא מטבע הדברים רב עם ישראל עוסק בזמנים אלו בעניני היום, וממילא ונקא אותם לומדים שהם מועטים - מחזיקים את העולם ומגנים על הדור, ויש להם זכות גדולה ועצומה מכך.

כידוע האדמו"ר רבי אברהם מסוכוטשוב בעל ה'אבני גזר', היה תלמידו חביבו המבוקש של השרף מקוצק. פעם באחד השיחות, אמר הרבי השרף מקוצק לחסידיו: "התדעו מדוע זכה רבי נחום מביאלה לבן צדיק כמו ה'אבני גזר'? שמעו ואספר לכם: בפורים שנת תקצ"ח היו כל הצדיקים ולומדי התורה עסוקים במצוות היום, בסעודת פורים ובמשלוח מנות, ולא היה מי שלמד תורה באותה עת, והרי כתיב 'אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי', והיה העולם עלול להחרב, וליל רבי נחום, שסיים סעודת היום ומצוותיו, יושב ולמד יחידי מפל בני העולם, וכל העולם נתקיים בזכותו. בעקבות זאת - נעשה רעש גדול בשמים, עד כי החלט שבעבור זה יזכה לבן, שיאיר את כל העולם בתורתו".

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

לְמַעֲשֶׂה, כְּאֲשֶׁר בְּקִרְיַת הַמַּגְלָה שֶׁל לִילָה וְדַאי יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּאוֹתֵיּוֹתֶיהָ, אוֹלָם אִם קָרָא כְּבָר וְהוּא מְסַתְּפֵק אִם הִגָּה מִיֵּלָה כְּלִשְׁהִי בְּאִפְּן רְאוּי, אִין צְרִיף לְחֹזֵר דְּסִפְק דְּרַבְּנָן לְקַלָּא, אוֹלָם בְּמַגְלָה דְּיוֹם שְׁעַקְרָה מְדַבְּרִי קְבֵלָה, רְאוּי לְחֹזֵר מִפְּנֵי הַסֵּפֶק.

מִצּוֹת 'מִתְנּוֹת לְאֲבִיוִּיִם' וְטַעְמֶיהָ

מְכַלֵּל מִצּוֹת הַפּוּרִים, שְׁחָב אָדָם לִתֵּן מִתְנּוֹת לְאֲבִיוִּיִם, מִתְנָה אַחַת לְכָל אֲבִיוֹן, דְּהִינוּ שְׁתֵּי מִתְנּוֹת לְשְׁנֵי אֲבִיוִּיִם.

לְמַצָּוָה זוֹ נֶאֱמָרוּ מְסַפֵּר טַעְמִים: א. מִכִּיּוֹן שְׁהִיּוֹם הוּא יוֹם שְׂמֻחָה, וְכָל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהִרְגִישׁ זֹאת בְּלִבָּם, הֵלָא הָעֲנִיִּים אִין לְהֵם לֵב לְשֻׂמְחָה כָּל כָּף, מְחַמֵּת עֲנִיּוּתָם וְדַחְקָם, לְכֵן תִּקְנּוּ מִצָּוָה לִתֵּן מִתְנּוֹת לְעֲנִיִּים, עַל מְנַת לְהַכְנִיִּים אוֹתָם אֶל מַעְגַל הַשְּׂמֻחָה. ב. כְּדֵי שְׂיִהְיוּ לְעֲנִיִּים צְרִיכֵי סְעוּדַת פּוּרִים. ג. יְסוּד הַנְּתִיבָה אִינוּ מְדִין צְדָקָה, אֲלָא מְדִין שְׂמֻחָה, כִּי חֵלֶק מִהַשְּׂמֻחָה מִתְבַּטָּאת בְּמַעֲשֵׂי רַחֲב לֵב, רְמֵז לְדַבָּר הַנֶּאֱמָר בְּזִמְנָן שְׂמֻחָתוֹ שֶׁל אַחֲשׁוּרוֹשׁ (אסתר ב, יח): "וְהִנְחָה לְמַדְיֵנוֹת עֲשֶׂה וַיִּתֵּן מִשָּׂאת כִּיד הַמֶּלֶךְ". וְכֹתֵב הַרִיטְבֵּ"א (מגלה ז, א) שְׁלִטְעָם זֶה מוֹכֵן, שְׁלֵא נִהְגוּ לְדַקְדָּק אִם הָעֲנִי לְמַקְבֵּל רְאוּי אוֹ לֵא, וְכֵן נִהְגוּ לִתֵּן גַּם לְעֲנִי עֲכו"ם.

עוֹד מְבַאָּרִים טַעַם מִצּוֹת מִתְנּוֹת לְאֲבִיוִּיִם, עַל פִּי הַמוֹבָא בְּקַצּוֹר אֶלְשֵׁיף (אסתר ט, כב): "אֵיתָא בְּמַדְרָשׁ שְׂאֵלִיהוּ הַנְּבִיא בָּא אֶל מֹשֶׁה רַבְּנוּ וְסִפֵּר לוֹ גִּזְרַת הַמֶּן, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִתְפַּלֵּל לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַטֵּל הַגִּזְרָה, שְׂאֵל אוֹתוֹ מֹשֶׁה אִם יֵשׁ אֵיזָה צְדִיק בְּעוֹלָם שְׂיִשְׁתַּתֵּף עִמּוֹ בְּתַפְלָה, וְאָמַר לוֹ אֵלֶיהוּ: יֵשׁ צְדִיק אֶחָד וּמְרַדְּכֵי שְׂמוֹ, וְאָמַר מֹשֶׁה לְאֵלֶיהוּ שְׂיִאמַר לְמַרְדְּכֵי שְׂיִתְפַּלֵּל, וּבְאוֹתָהּ עֵת שְׂמַרְדְּכֵי יִתְפַּלֵּל גַּם הוּא יִתְפַּלֵּל, וְעַל יְדֵי תַפְלַת שְׂנִיָּהּ הִיָּתָה הַגְּאֻלָּה. עַל כֵּן תִּקְנוּ מְרַדְּכֵי שְׂבֻכָל שְׂנָה בְּפוּרִים וְתִנּוּ צְדָקָה וּמִתְנּוֹת לְאֲבִיוִּיִם עֲבוּר נְשֻׁמַת מֹשֶׁה".

וְלִשְׁנוֹתָהּ בְּיוֹם, שְׁנֶאֱמַר 'אֵלֶּהי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֵא תַעֲנֶה וְלִילָה וְלֵא דְמִיָּה לִי'.

וְכֹתֵב לְחֹדֶשׁ ה'טוֹרֵי אֲבָן' (מגלה ד, א) שְׁהַקְרִיאָה שֶׁל הַלִּילָה אֵינָה אֲלָא מְדַרְבְּנָן, וְרַק הַקְרִיאָה שֶׁל הַיּוֹם הִיא עֶקֶר הַחַיּוּב מְדַבְּרֵי קְבֵלָה שְׁנִתְקַן מֵאִזּוֹ יְמֵי מְרַדְּכֵי וְאַסְתֵּר. וְכֵן כְּתוּב בְּשׁו"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה (קמא אר"ח סי' מא) וְהוֹבָאוּ דְבָרֵינוּ בְּמַחְזִיק בְּרָכָה (סי' תרפ"ז).

וְהַקְשָׁה עַל יְסוּד זֶה בְּשׁו"ת "בְּנֵן שְׁלֹמֹה" לְהַגְאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה הַכֹּהֵן מוֹיִלְנָא (סימן נח) מִמִּתְנִיתִין (מגלה יט, ב): "הַכֹּל כְּשָׂרִים לְקִרְוֹת אֵת הַמַּגְלָה חוּץ מִחֲרַשׁ, שׁוֹטֵה וְקָטָן", וְכֹתְבוּ הַמְּפָרְשִׁים, בְּבִאוּר הַמְּשָׁנָה, שְׂאֵמְנָם בְּכָל מְקוֹם קָיָמָא לֵן קָטָן שְׁהִגִּיעַ לְחַנוּף מוֹצִיא אֵת הַגְּדוֹל דְּכִי חוֹבָה בְּמִצּוֹת דְּרַבְּנָן, דְּאֵתִי דְּרַבְּנָן וּמִפִּיק דְּרַבְּנָן, מְקָרָא מַגְלָה שְׂאֵנִי, שְׁעַקְרוּ מְדַבְּרֵי קְבֵלָה, וְלִכֵּן קָטָן אֵינוּ מוֹצִיא אֵת הַגְּדוֹל. וְלִכְאוּרָה קֶשֶׁה, לְפִי דְבָרֵי הַטּוֹרֵי אֲבָן הַנ"ל, הִיָּה לְמַשְׁנָה לְחֵלֶק וְלוֹמַר שְׁבַקְרִיאָה שֶׁל לִילָה, שְׂיִסוּדָה מְדַרְבְּנָן קָטָן מוֹצִיא אֵת הַגְּדוֹל, וְאַמְאֵי נִקְט מְלִתָּא פְּסִיקְתָּא שְׂאִין מוֹצִיא?

וְכֹתֵב ה'בְּנֵן שְׁלֹמֹה' לְחֹדֶשׁ, שְׂבִזְמַן הַמְּשָׁנָה עֲדִין לֵא תִקְנּוּ חוּ"ל לְקִרְוֹת הַמַּגְלָה גַּם בְּלִילָה, וְרַק בְּיָמֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי הַחֲלוּ לְנִהַג זֹאת, וְסָמְכוּ עַל קָרָא: "ה' אֵלֵקֵי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֵא תַעֲנֶה וְלִילָה וְלֵא דְמִיָּה לִי". וְתַדַּע שְׁלֵא הַזְכָּר בְּשׁוֹם דּוּכְתָא בְּמַשְׁנָה קְרִיאַת הַמַּגְלָה שֶׁל לִילָה, דְּלִגְבֵי קְרִיאַת הַמַּגְלָה שֶׁל יוֹם תִּנּוּ כָּל הַיּוֹם כְּשֶׁר לְקְרִיאַת הַמַּגְלָה, וְלִגְבֵי הַלִּילָה לֵא מְצִינוּ שְׂאֵמְרוּ כָּל הַלִּילָה כְּשֶׁר לְמַקְרָא מַגְלָה, הוֹאִיל וְלֵא נִהַג בְּזִמְנָם. וְעִין בְּשׁו"ת "הַר צְבִי" (אר"ח ח"ב סי' ק"כ) שְׂהַאֲרִיף לְחֵלֶק עַל דְּבָרֵינוּ, וְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הָרַאשׁוֹנִים דְּאֵף בְּזִמְנָן הַמְּשָׁנָה, הִנֵּה חַיּוּב קְרִיאָה בְּלִילָה, אֲלָא שְׂחִיּוּב שֶׁל יוֹם חֲמִיר טַפִּי.

וְעַל כָּל פְּנִים לְאוּר דְּבָרֵי ה'טוֹרֵי אֲבָן' וְהַנּוֹדַע בִּיהוּדָה, שְׂיֵשׁ חֲלוּק בֵּין קְרִיאַת הַיּוֹם לְקְרִיאַת הַלִּילָה, הַדְּבָרִים אֵף מִתְבַּטָּאִים הַלְכָה

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

שְׂמַחָה, וְזֶה מִמֶּשׁ כְּדִגְמַת מִצְוֹת 'מִשְׁלוּחַ מְנוֹת', שָׂאָף לְעִשְׂרִים שׁוֹלְחִים. אוֹלָם כְּתַב בְּמוֹעֲדִים וְזִמְנִים (ח"ו סי' קו) שָׂאָם אָדָם מִכִּיר אֲבִיוֹן אֲמַתִּי, וְדַאי יֵשׁ הַדּוֹר לַתֵּן לוֹ אֶת הַמַּתְנָה, אוֹלָם מֵעַקֵּר הַדִּין יוֹצֵאִים בְּנִתְיָנָה לְכָל הַפּוֹשֵׁט יָד.

גְּדַר 'עָנִי' הוּא מִי שָׂאִין לוֹ פְּרִנְסָה לְשָׁנָה (הוּא שְׂעוֹר 'מֵאֲתִים זוֹז' שֶׁשְׂעָרוֹ חז"ל (סוטה כא, ב)), יֵשׁ אוֹמְרִים שָׂאָם אִין לוֹ דִּירָה, אוֹ אִין לוֹ אֵיזָה חֶסְכוֹן בְּצַד, שְׂיֻכַּל לְהִתְקַיֵּם מִמְּנוֹ, בְּפֶרֶט אִם הוּא אֲבָרָךְ שֶׁפְּרִנְסָתוֹ אֵינָה מְבַטְחַת, שֶׁהֵלָא לְכוֹלֵל הָאֲבָרְכִים אִין מְחִיבֹת לְהַחְזִיקוֹ - יְכוֹל לְטַל מִן הַצְּדָקָה (דרך אמונה מתנ"ע פ"ט הי"ג), וְאָף רָאוּי לְמִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים.

שְׂעוֹר נִתְיָנָה 'מִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים'

עֲנִין שְׂעוֹר 'מִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים' - רַבְּנּוּ יוֹסֵף חַיִּים זצ"ל בְּכֵן אִישׁ חַי' (תצוה ט) כְּתַב: חַיֵּב כָּל אָדָם לַתֵּן שְׂתִי מִתְנּוֹת לְשְׁנֵי עֲנִיִּים לְפַחוֹת, וְכָל הַמְרַבֶּה בְּרוֹף יִהְיֶה. וְאִם נוֹתֵן אֲכַל - צָרִיךְ שְׂיִהְיֶה בּוֹ שְׁלֹשׁ בֵּיצִים שֶׁהֵם נ"ד דְּרָהֵם (162 גָּרָם), וְאִם מְעוֹת - שְׂעוֹר שְׂיִקְנֶה שְׁלֹשָׁה בֵּיצִים מִפֶּת". וּמְקוֹר הַדְּבָרִים הוּא בְּ"שְׂעָרֵי תְּשׁוּבָה" (סי' תרצד סק"א) בְּשֵׁם הַמַּחְזִיק בְּרָכָה בְּשֵׁם שׁו"ת "זֶרַע יַעֲקֹב" (סי' יא) לְמַהֲרָ"י בֶּן נָאִים.

וּבְעֵלוֹנִים שֶׁל 'וְעֵדוֹת הַצְּדָקָה', מִתְפָּרְסֵם בְּכָל שָׁנָה בְּשֵׁם הַרְבָּנִים שֶׁשְׂעוֹר מִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים הוּא עֲשָׂרָה שְׁקָלִים לְכָל אֲבִיוֹן, וּבִשְׂבִיל נִתְיָנָה חֲשׂוּבָה צָרִיךְ אוֹ רָאוּי לְתַת חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים לְכָל אֲבִיוֹן. וְכֵן מְבִיאִים מִשֵּׁם הַגְּרַ"ש אֶלְיָשִׁיב זצ"ל, וּמִשֵּׁם הַגְּרַ"ש וְאֲזַנֵּר זצ"ל.

אֲמָנָם בְּ"שְׂבֻלֵי הַלְקֻט' (ענין פורים סימן רב) כְּתַב: "מִצְאָתִי בְּשֵׁם רַבְּנּוּ שְׁלֵמָה זצ"ל בְּמְעוֹת פּוֹרִים אִין קִצְבָה, כָּל מָה שְׂיִרְצָה הָאִישׁ לַתֵּן - יִתֵּן, מִפְּנֵי שֶׁהוּא צְדָקָה, וְצְדָקָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי עֵינּוֹ הַטּוֹבָה יִתֵּן. וּמִנְהַג פְּשוּט אֲצַלְנּוּ לְחַלֵּק מְעוֹת לְעֲנִיִּים בְּפוֹרִים, וּמִיָּנִי מֵאֲכָל וּמִשְׂתֵּה". וְכֵן בְּסֵדֶר רַב עֲמָרָם גָּאוֹן (ענין פורים), וּבִתְשׁוּבוֹת הַגְּאוֹנִים (גאוני מור"מ סי' ה').

מִמְדַּרְשׁ זֶה הוֹכִיחַ הַגְּרַ"י זִילְבֶּרְשְׁטַיִן שְׁלִיט"א בְּסִפְר 'חֲשׂוּקֵי חֲמֵד' (מגלה ו, ב) שֶׁהַמְקַיֵּם כּוֹלֵל אֲבָרְכִים אוֹ חֲבֵרַת מִשְׁנִיּוֹת, לְעֵלוּי נִשְׁמַת אֶחָד מִיִּקְרִיו, אִין צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִהַלּוֹמְדִים לְהַזְכִּיר שְׂיִהְיֶה לְמוֹדֵם לְעֵלוּי נִשְׁמַתוֹ, אֲלָא מִסְפִּיק שֶׁהַמִּסֵּד יְכוֹן עַל כָּף, שֶׁהֵלָא לֹא מְצִינּוּ שֶׁהוֹדִיעַ מְרַדְכֵי לְיִשְׂרָאֵל שְׂיִכְנּוּ בְּנִתְיָנָתָם לְעֵלוּי נִשְׁמַת מִשָּׁה רַבְּנּוּ, אוֹלָם וְדַאי טוֹב שֶׁהַנּוֹתֵן מִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים - יְכוֹן שְׂיִהְיֶה זֶה לְעֵלוּי נִשְׁמַת מִשָּׁה רַבְּנּוּ, שֶׁתֵּרַם רַבּוֹת בְּתַפְלוּתוֹ לְהַצִּיל יִשְׂרָאֵל.

כְּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן מִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים, יֵשׁ לוֹ לְזַכֵּר אֶת לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, הַמַּחֲשֵׁב מְצִנָּה זוֹ פִּיקְרָה מְכַל מִצְוֹת הַיּוֹם, וְזוֹ לְשׁוֹנוֹ (מגלה ב, יז): "מוֹטֵב לְאָדָם לְהִרְבּוֹת בְּמִתְנּוֹת אֲבִיוֹנִים, מִלְּהִרְבּוֹת בְּסַעֲוֹדָתוֹ וּבְשְׁלוּחַ מְנוֹת לְרַעֲיוֹ, שָׂאִין שֵׁם שְׂמַחָה גְּדוּלָה וּמִפְּאָרָה אֲלָא לְשִׂמְחָה לֵב עֲנִיִּים וִיתוּמִים וְאֲלֵמְנוֹת וְגָרִים, שֶׁהַמְשַׂמַּח לֵב הָאֲמֵלִים הָאֵלוֹ דוֹמָה לְשִׂכְיָנָה שְׁנֵאֲמַר 'לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים".

"כָּל הַפּוֹשֵׁט יָד - נוֹתֵנִים לוֹ"

אָף עַל פִּי שְׁנֵאֲמַר 'וּמִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים' - אִין מְדַקְדְּקִים בְּמְעוֹת פּוֹרִים, וְנוֹתְנִים אֶת הַמִּתְנּוֹת לְכָל הַפּוֹשֵׁט יָד, וְכֵן כְּתַב הַרְמַב"ן (כ"מ עה, ב): "אִין מְדַקְדְּקִין בְּדָבָר - לוֹמַר עֲנִי זֶה רָאוּי, וְעֲנִי זֶה אֵינּוֹ רָאוּי, אֲלָא נוֹתְנִין לְכָל - כְּדִי שְׂיִהְיֶה הַכֹּל שְׂמַחִין עִמָּנוּ, בֵּין רָאוּי בֵּין שְׂאִינּוֹ רָאוּי, דִּימִי מִשְׁתָּה וּשְׂמַחָה כְּתִיב. וְכֵן מְצָאִתִּי בִּירוּשָׁלַיִם: 'אִין מְדַקְדְּקִין בְּמְעוֹת פּוֹרִים, אֲלָא כָּל הַפּוֹשֵׁט יָדוֹ לְטַל נוֹתְנִין לוֹ, וְכֵן מִנְהַג בְּכָל יִשְׂרָאֵל, וְאֶפְלוּ לַתֵּן לְגוֹיִם - דְּהוֹאִיל וְאִין מְדַקְדְּקִין בְּדָבָר וְנוֹתְנִין לְכָל, אִם אִין אָנוּ נוֹתְנִין לְגוֹיִם יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם אֵיבָה, וְתִנֵּן (גִּישׁוֹן סא, א) מְפָרְנְסִין עֲנִיִּי גוֹיִים עִם עֲנִיִּי יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי דְרַכֵּי שְׁלוֹם".

וּכְבָּר הַזְכַּרְנוּ לְעֵיל, שֶׁהַלְכָה זוֹ מִתְבָּאֶרֶת הַיֵּטֵב לְפִי הַטַּעַם שֶׁעַקֵּר תִּקְנַת מִתְנּוֹת לְאֲבִיוֹנִים אֵינָה מְדִין צְדָקָה, אֲלָא מִשׁוּם

פְּרִשְׁת בִּי תִשָּׂא

כתב: "צָרִיף לְהַרְחִיב דַּעְתּוֹ וּנְפֹשׁוֹ בְּיָמִים הָאֵלֶּיךָ, וְלַחֲשֹׁב עֲצָמוֹ שְׁהִיֹּם נִצּוֹל מִמָּוֶת וּמִדַּחִי, וַיַּעֲשֶׂה מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּק עִם הָעֲנִיִּים וְאֲבִיּוֹנִים, וַיִּשְׁלַח מְנוֹת וּמִתְנּוֹת לְאִין נֶכֶן לוֹ, כְּדִי שִׁיְהִי הַכֹּל שְׂמֵחִים בְּיוֹם זֶה, וְלֹא זֶה יִהְיֶה דוֹאֵג וְזֶה יִהְיֶה שְׂמֵחַ".

ובספר "מְנוֹת הַלְוִי" לְרַבִּי שְׁלֵמָה אֶלְקָבָן (אסתר ט, יט) בָּאָר שֶׁתְּקַנּוּ 'מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת' - הַפֶּה דְבָרֵי הַמֶּן הַרַע הַזֶּה, שְׁאָמַר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל 'יִשְׁנּוּ עִם אֶחָד מִפְּנֵי וּמִפְּרֵד', שִׁישׁ בִּינֵיהֶם פְּרוּד לְכַבּוֹת, וְתִקְנּוּ 'מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת' לְרַמֵּז שֶׁהֵם בְּאֶגְדָּה אַחַת וּבְאֶהֱבָה וְאַחֲוָה. וְכַעֲיִן זֶה כְּתַב הַב"ח (סימן תרצה) שֶׁטַעַם 'מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת' הוּא כְּדִי שִׁיְהִי שֵׁשׁ וְשִׁמְחָה עִם אוֹהֲבָיו וְרַעֲיוֹ, וְתִשְׁכַּן בִּינֵיהֶם אֶהֱבָה וְאַחֲוָה וְרַעֲיוֹת.

רבּוֹתֵינוּ הַפּוֹסְקִים הַתִּיַּחֲסוּ בְּסִפְרֵיהֶם לְטַעֲמִים אֵלֶּיךָ, וּמִצְאוּ נִפְקָא מִנָּה הַלְכָתִית בִּינֵיהֶם לְכַמָּה עֲנִיָּיִם. לְדַגְמָה נִצִּין אֶת הַנְּדוּן הָאֵם נִתָּן לְתַת מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת בְּעֵלוֹם שָׁם, וְלְכַאוּרָה, דִּין זֶה תְּלוּי בְּשֵׁנֵי הַטַּעֲמִים הַנ"ל, שְׁלִפֵי הַטַּעַם שִׁיְהִיָּה לְמַקְבֵּל כְּדִי לַעֲשׂוֹת סְעוּדַת פּוּרִים שְׁפִיר דְּמִי, אֲבָל לְטַעַם שֶׁתִּרְבֶּה אֶהֱבָה וְחֻבָּה בֵּין אִישׁ לְרַעְהוּ - לֹא מֵהֵנִי. וְכֵן פִּסְקוּ בְּשׁו"ת "כְּתַב סוֹפֵר" (או"ח סי' קמא) שֶׁלְטַעַם תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן מִסְתַּבֵּר שְׁיִוְצָא, וְאַדְרָבָה, הַנְּתִינָה בְּאֶפֶן זֶה מְעַלָּה יוֹתֵר, אֲבָל לְטַעַם שֶׁל חֻבָּה, שְׁלוֹם וְרַעֲיוֹת - בְּנִדְאֵי אִין יוֹצָא, דְּאִין שְׁלוֹחַ כְּזֶה דֶּרֶךְ חֻבָּה וְרַעֲיוֹת, וְאִינוּ מְקַרְבֵי לְכַבּוֹת.

עוֹד כְּתַב הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִישֶׁע גְּאֵלִיקוּ תְּלִמִיד מִרְנַן ה'בֵּית יוֹסֵף' בְּפִירוּשׁוֹ עַל הַמְּגִלָּה (ט, כ) בְּשֵׁם הַמְּפָרְשִׁים, שֶׁתְּקַנּוּ 'מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת' הַפֶּה כְּנֻת הַמֶּן - שֶׁהֵמֶן גָּזַר עַל הַמְּמוֹן, כְּדַכְתִּיב "וּשְׁלָלִים לְכַבּוֹת", וּלְפִיכֶךָ רָצוּ חֲכָמִים לַעֲשׂוֹת הַוָּרָאָה בְּמְמוֹן, שִׁיְהִיָּה לָהֶם לְאָכַל דֵּי סְפוּקִים, וְהוֹתֵר כְּדִי לְתַת לְאַחֲרֵיִם.

טַעַם נֶחֱמַד כְּתַב בְּסִפְרֵי 'תּוֹרַת מִשָּׁה' לְהַגָּאוֹן "הַחֲתָם סוֹפֵר" (פ' תצוה) דִּידוּעַ שְׁבַשְׁעָה שְׁיִוְצָאוּ יִשְׂרָאֵל לְגָלוּת כְּבָל, טַעֲנוּ 'מוֹדַעָא רַבָּה'

וְכַתַּב עַל כֶּף מוֹרֵי וְרַבִּי מִרְנַן הַוָּרָאוֹן לְצִיּוֹן שְׁלִיט"א בְּ"לְקוּט יוֹסֵף" (עמוד תרי"ג): "סוֹף דְּבַר דְּהִכִּי נִקְטִינָן, כְּדַכְרֵי הַגָּאוֹנִים וְהַוָּרָאוֹנִים, שֶׁכְּתַבוּ לְהַדִּיא, שְׁמַעְקַר הַדִּין שְׁעוֹר מִתְנּוֹת לְאֲבִיּוֹנִים הוּא פְּרוּטָה. וְכַמָּה רַבָּנִים כְּתַבוּ שְׁעוֹר גְּדוֹל יוֹתֵר, מִפְּנֵי שֶׁכֶּף כְּתַבוּ הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים, אֲךָ כִּינּוּן שְׁבַהֲגָלוּת נְגָלוּת כָּל דְּבָרֵי הַוָּרָאוֹנִים וְגַם הַגָּאוֹנִים אִין סִפְקָ שֶׁכֶּף הַהֲלָכָה, וְדַכְרֵי הַוָּרָאוֹנִים הַנְּזַכְרִים נִעְלָמוּ מֵעֵינֵי הַוָּרָאוֹנִים, וְאֵלֶּיךָ רָאוּ דְבָרֵיהֶם לֹא הָיוּ חוֹלְקִים עֲלֵיהֶם, וְזֶה כְּרוּר. וְכֶךָ הוּא דֶּרֶךְ הַוָּרָאָה, שֶׁלֹּא לְהַמְשִׁיךְ אַחַר כְּמָה אַחֲרוֹנִים שְׁנִתְקַבְּלוּ בְּאִיזָה מְקוֹמוֹת בְּחוּ"ל, וְהָיָה כִּנָּם אֲצֵלֶם חֶסֶר בְּסִפְרֵיִם, אֲלֹא כָּל הַלְכָה יִשׁ לְרֵאוֹת אֶת כָּל דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ הַוָּרָאוֹנִים וְגְדוֹלֵי הַאֲחֲרוֹנִים, וְגַם דְּבָרֵי גְּדוֹלֵי הַאֲחֲרוֹנִים הַסְּפָרָדִים, וְכָל זֶה מְקַלֵּל חוֹבַת יְרֵאֵת הַוָּרָאָה".

אֲמָנָם וְדֹאֵי כָּל זֶה מְעַקֵּר הַדִּין, בְּרַם הֵלֵא פְּשִׁיטָא שֶׁכָּל הַמְּרַבֵּה הָרִי זֶה מְשַׁבְּחֵי וּמִי שְׁיָכוֹל, רָאוּי שִׁיתֵּן עֲשָׂרָה שְׁקָלִים, אוֹ אֶפְלוֹ חֲמִשִּׁים שְׁקָלִים. וַיִּזְכֹּר אָדָם כְּמָה הוֹצֵאוֹת מוֹצִיאָה עַל צָרְכֵי סְעוּדָה, בְּקַבּוּקֵי יִין, מִשְׁלוֹחֵי מְנוֹת וְרַב מִמִּתְקִים וּמִעֲדוּנִים, וְכַאֲמוֹר לְעֵיל - הֵלֵא כְּתַב רַבּוֹ הַרַמְבַּ"ם שֶׁמִּצְוֹת 'מִתְנּוֹת לְאֲבִיּוֹנִים' שְׁגָבָה בְּמַעַלְתָּהּ מִשְׁאָר מִצְוֹת הַיּוֹם, וְאֵם כֵּן בְּנִדְאֵי רָאוּי לוֹ שֶׁלֹּא לְקַמֵּץ בָּהּ, אֲלֹא יִתֵּן בְּנִדְיָבוֹת וּבְגִיד רַחֲבָה.

מִצְוֹת 'מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת' וּטַעֲמֵיהֶן

בְּסִפְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, מְצִינּוּ כְּמָה טַעֲמִים מִפְּנֵי מָה תְּקַנּוּ מִרְדְּכֵי וְאַסְתֵּר מִצְוָה יְקָרָה זֹו שֶׁל 'מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרַעְהוּ':

בְּשׁו"ת "תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן" (סימן קיא): כְּדִי שִׁיְהִיָּה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד סִפְקָ בְּנִדוּ לְקִים סְעוּדַת הַפּוּרִים כְּדִינָהּ, וְהִינּוּ שִׁישׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִין לָהֶם דֵּי סְפוּקִים לְקִים מִצְוֹת סְעוּדַת פּוּרִים, וּמִתְבַּיְשִׁים לְפָשֵׁט יָד לְקַבֵּל צְדָקָה, תְּקַנּוּ חוּ"ל שִׁישְׁלַחוּ לָהֶם בְּדֶרֶךְ כְּבוֹד שֶׁל מִשְׁלוֹחַ מְנוֹת, עַל דֶּרֶךְ שְׁנֵאמַר (נחמיה ח, י) "וּשְׁלַחוּ מְנוֹת לְאִין נֶכֶן לוֹ". וּבְסִפְרֵי 'סֵדֶר הַיּוֹם' (סֵדֶר פּוּרִים)

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

דְּלָא נְהִיגוּ הָעוֹלָם לְעִשׂוֹתָהּ בְּשַׁחְרִית, מִשׁוּם שְׁטְרוּדִין בְּמִשְׁלֹחַ מְנוּחַ, וּמִכָּל מְקוֹם אֶף שִׁישְׁבְתִי מִנְהַג זֶה, רַבּוֹתִי וְאֲנִי אַחֲרֵיהֶם נְהִיגִין עֵקֶר הַסְּעוּדָה בְּשַׁחְרִית וְכַמְדָּמָה שֶׁבֵּן נְהִיגוּ בְּרִינוּ"ס. וְכַתֵּב בְּ"יִלְקוּט יוֹסֵף" (עֲמוּד תְּרִסָּד) שְׁאִפְשֵׁר לְלַמֵּד זְכוּת עַל מְנַהֵג הָעוֹלָם שְׂאִינִם נוֹהֲגִים בֵּן, לְפִי שְׂאִם יֵאָכֵל בְּבִקְרָה - יִתְכַּן שִׂיאֵכֵל אֲכִילַת אֲרָעִי, בֵּינָן שְׁסִעוּדָה גְּדוּלָּה שֶׁל בֶּשֶׂר אֵינָה מִתְאַיְמָה בְּבִקְרָה, וּבְדִרְךָ כָּלֵל אֵלּוּ שְׁנוֹהֲגִים בֵּן, אוֹכְלִים אֲכִילַת אֲרָעִי שֶׁל פֶּת וּמַעֲט בֶּשֶׂר לְזִכֵּר הַמִּצְוָה, אֶף לֹא סְעוּדָה רַחֲבָה כְּדָבָעִי, וְאִם יַעֲשֶׂה אַחֵר כֵּף עוֹד סְעוּדָה, אוֹלֵי כָּבֵר יֵצֵא יְדֵי חוֹבָה, וְיֵשׁ לְעֵינַי.

לְמוֹד הַתּוֹרָה קִדְּם 'סְעוּדַת פּוֹרִים'

וְכַתֵּב הַרְמ"א (תְּרִצָּה, ב) בְּשֵׁם מַהֲר"י בְּרוֹנְא: "טוֹב לְעִסֵּק מְעַט בַּתּוֹרָה קִדְּם שְׂיִתְחִיל הַסְּעוּדָה, וְסִמְךָ לְדָבָר: 'לִיְהוּדִים הִיָּתָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה', וְדַרְשִׁינָן (מַגְלָה טו, ב) "אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה", וּבְפִרְט שְׂרַבִּים טְרוּדִים בְּסְעוּדַת פּוֹרִים וּבְשִׂאֵר הַמִּצְוֹת שֶׁל הַיּוֹם, לְכַן יֵשׁ לְהִרְבּוֹת בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא קִיּוּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּדָבָר שְׁנֵאָמַר "אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שְׁמַתִּי".

וְהִבִּיא הַרֵב חִיד"א בְּסִפְרוֹ 'לֵב דָּוִד' (פֶּרֶק טו) דְּבַרְי הַרֵב "כְּלֵי יִקְרָ" (פ' תְּצוּה) שְׁכַתֵּב עַל מֵאָמַר הַפְּסוּק (שְׁמוֹת כז, כ): "שִׁמְךָ זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאוֹר", וְדַרְשׁוּ (רִש"י שם) "כְּתִית לְמֵאוֹר וְלֹא לְמִנְחוֹת", שִׁישׁ בְּזֶה רָמַז מוֹסְרֵי הַמְּכַנֵּן אֶל הַטּוֹעִים הַנּוֹתְנִים חֶלֶק מִבְּחָר מִמְּמוֹנָם אֶל הַחֹמֶר, לְאָכֵל וְלִשְׁתּוֹת וְיִתֵּר תַּעֲנוּגִים, וְלַעֲמַת זֹאת אֵת הַחֶלֶק הַפְּחוּת - יִתֵּן לְצִרְךָ הַנְּשֻׁמָּה, גֵּר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָדָם, וְלֹא בֵּן הוּא - אֵלּוּ יִתֵּן הַרְאִשׁוֹן לְמֵאוֹר, לְגֵר אֱלֹהִים נִשְׁמַת אָדָם, וְהִשְׁנִי יִתֵּן לְמִנְחוֹת, שֶׁהֵם דְּבַרֵי מֵאָכֵל לְכַהֲנִים.

וְהוֹסִיף שֵׁם הַרֵב חִיד"א: "וּבְעֵינַי הַדְּבָר פְּשׁוּט, שְׂאִם כָּל יִשְׂרָאֵל הָיוּ נוֹהֲגִים בַּיּוֹם הַזֶּה בְּסִדֵּר קִדְּשָׁה - הַשְׁמִחָה הַהִיא מְקַדְּשֶׁת לְשָׁמַיִם, וְיִתֵּר הַיּוֹם עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה כָּל אֶחָד כְּפִי שְׁעוּרוֹ

וְהַתְּנַחְמוּ עַל הַיּוֹתֵם עִם ה', כְּדֹאִיתָא בְּגִמְרָא (סְנֵהֲרִין קה א): שְׁהִיוּ אוֹמְרִים לִיחֻזְקָאֵל: 'רַבּוּנוּ יִחֻזְקָאֵל, עֵבֶד שְׁמַכְרוּ רַבּוּ יֵשׁ עֲלֵיו כְּלוּם', שְׁנֵאָמַר (יחזקאל כ, לב) "וְהִעֲלָה עַל רוּחְכֶם הָיּוּ לֹא תִהְיֶה אֲשֶׁר אַתֶּם אוֹמְרִים נִהְיָה כְּגוּיִם כְּמִשְׁפַּחוֹת הָאֲרָצוֹת", וּמִפְּנֵי שְׁפָרְקוּ יִשְׂרָאֵל מֵעַל עֲצָמָם עַל מִצְוֹת, אֲבָדוּ אֵת חֻזְקַת הַכִּשְׁרוּת, וְהָיָה אֲסוּר עַל פִּי הַהִלְכָה לְאָכֵל הָאֶחָד אֲצֵל חֲבֵרוֹ, כִּי כָּל הַנְּאָמְנוֹת שֶׁל הַמְּאָרֶח לֹא מֵר שֶׁהָאוֹכֵל בֶּשֶׂר, נוֹבְעַת מִדִּין 'עַד אֶחָד נֵאָמַן בְּאֶסְרוּרִין' (ע"י רִש"י גִטִּין ב, ב ד"ה וּמִשְׁנִי), וְאִם אֵינּוּ מְחֻזְק בְּכִשְׁרוּת - אֲזִי אֵינּוּ נֵאָמַן. וְהָא רֵאִיָּה לְקִלוֹת רֵאִשָׁם בְּכִשְׁרוּת הַמְּאָכְלִים, שֶׁלֹּא נִמְנְעוּ מִלְּאָכֵל בְּסְעוּדַת אַחְשׁוּרוֹשׁ. אֲמַנָּם עֲתָה שְׁנֵצְלוּ, וּמִרְבַּ חֲכִיבוֹת הַנֶּס קָבְלוּ עֲלֵיהֶם אֵת הַתּוֹרָה מְרֻצוֹן וְשִׁמְחָה - שׁוּב שְׁבָה לְהֵם חֻזְקַת כִּשְׁרוּת כְּמִקְדָּם, וְהִתְרוּ לְאָכֵל הָאֶחָד מִשְׁל רַעְהוּ. לְכַן שׁוֹלְחִים מְנוּחַ אִישׁ לְרַעְהוּ, לְהוֹרוֹת שְׂאִין אֲנוּ חוֹשְׁדִים מֵעֲתָה עַל הַכִּשְׁרוּת לְשׁוּם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל.

מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה - עֵקֶר כְּוִנַת הַיּוֹם

לְאַחֵר שְׁמַקְיִם אָדָם מִצְוֹת הַלְלוּ הָרִי הוּא נִגְשׁ לְמִצְוָה הַעֲקֵרִית שֶׁל 'מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה', כְּמוֹ שְׂאָמַר רַבָּא (מַגְלָה ז, ב): "מִיחַיִּיב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוֹרְיָא עַד דְּלֹא יָדַע בֵּין אַרוּר הַמֶּן לְבְרוּךְ מְדַכִּי". וְזֶה לְמַעֲשֶׂה הַבְּטוּי הַמְּרַכְזִי שֶׁל 'מִי מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה', שֶׁהוּא עֵקֶר כְּוִנַת הַפוֹרִים. וְנוֹסֵף בְּזֶה גַם בֵּן תְּקוּן לְחֻטָּאָם שֶׁל אַבּוֹתֵינוּ, שְׁנֵהֲנוּ מִסְּעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רִשְׁעֵי, וְאָכְלוּ מֵאֲכָלָם בְּאֶסוּר - וְכִי תִשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל, אֲנוּ עוֹרְכִים שְׁלַחַן מְלֵא מִיַּי מְטַעֲמִים, אֲשֶׁר כָּלֵם נֵאָכְלִים בְּקִדְּשָׁה וּבְטְהָרָה, מִתּוֹךְ שְׁמִחָה וְרוֹמְמוֹת שֶׁל מִצְוָה.

סְעוּדַת הַפוֹרִים - עַל פִּי הַמוֹבָא בְּסִדוּר הַרִש"ש, רֵאִוִי לְעִשׂוֹתָהּ כְּבָר בְּשַׁחְרִית, וְהִבִּיאֵנוּ בְּ"כֵף הַחַיִּים" (תְּרִצָּה סִקְכ"ג) וְכֵן כָּתֵב בְּמַעֲשֶׂה רַב' (סִימָן רֵל"ה) שְׂיִכּוֹן לְצִאֵת יְדֵי חוֹבָה בְּסְעוּדַת שַׁחְרִית. וּבְתַרּוּמַת הַדְּשָׁן (ס"י ק"י) כָּתֵב דְּהָא

פְּרִשְׁת כִּי תִשָּׂא

"כִּי הַשְּׂכָרוֹת גְּדוּל אֵינוֹ נִקְרָא 'בְּסוּמִי', אֲלָא מִבְּסַם נִקְרָא מִי שְׂאִינוֹ שְׂכוֹר כָּל כֶּף, עַל כֵּן אֲנִי אוֹמֵר שְׂאֲדַרְבֶּהּ, בְּאִמְרָם זֶה הַזְּהִירָנוּ בְּאֲזַהְרָה שְׁלֵא נִשְׁתַּכֵּר כָּל כֶּף, וְקַ חֵיב אֵינֶשׁ לְשָׂאֵר מִבְּסַם".

וְכַתֵּב הַפֶּלֶא יוֹעֵץ (עֲרֵךְ פּוּרִים): "וְצָרִיךְ לְהִרְבּוֹת בְּשִׁתְּיָה מְעַט, יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא לְמוֹד, עַד כְּדֵי שִׁיְהֵא מִבְּסַם, שְׂמֵחַ וְטוֹב לֵב, שְׂמֵחָה שֶׁל מְצוּהָ, לֹא שְׂמֵחָה שֶׁל הוֹלָלוֹת כְּמִנְהַג הַהוֹלָלִים שְׂשׂוֹתִים יֵין רַב עַד שְׂיִוְצְאִים מִדַּעְתָּם, וְעוֹשִׂים מַעֲשִׂים אֲשֶׁר לֹא יַעֲשׂוּ וּמְדַבְּרִים דְּבָרֵי הַבְּלָיִם, וּמְאֲבָדִים מְצוֹת תְּפִלַּת מִנְחָה וּמְצוֹת בְּרַכַּת הַמְּזוֹן דְּאוֹרֵי־תֵּא וּמְצוֹת תְּפִלַּת עֲרֻבֵית, וְאוֹמְרִים שְׂעוֹשִׂים לְשֵׁם מְצוּהָ, אֲבָל עֲבָרָה הִיא בְּיָדָם, כִּי לֹא צְוִה ה' לְעַבֵּר עַל מְצוֹתָיו, אֲטוֹ 'עַל הַנְּסִים וְעַל הַפְּרָקָן' הַגְּמוּל הַזֶּה קָנִה? יִשְׁתַּקֵּעַ הַדְּבָר וְלֹא תִּהְיֶה כְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל, וְקַ יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשְׂיוֹ שְׂמֵחָה שֶׁל מְצוּהָ בְּמִדָּה, בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוֹרָה, וְהַשְּׂתִיָּה כְּדַת שֶׁל תּוֹרָה".

וְאִף רַבֵּנוּ הַמְּאִירִי (מַגְלָה ז, ב) גִּנָּה בְּדַבְּרָיו אֶת הַשְּׂכָרוֹת הַגְּמוּרָה: "חֵיב אָדָם לְהִרְבּוֹת בְּשְׂמֵחָה בְּיוֹם זֶה וּבְאַכִּילָהּ וּבְשִׁתְּיָהּ, עַד שְׁלֵא יִחְסֹר שׂוֹם דְּבָר, וּמְכַל מְקוֹם אֵין אָנוּ מְצוּיִן לְהַשְׁתַּכֵּר וּלְהַפְּחִית עֲצָמָנוּ מִתּוֹךְ הַשְּׂמֵחָה, שְׁלֵא נִצְטוּרֵינוּ עַל שְׂמֵחָה שֶׁל הוֹלָלוֹת וְשֶׁל שְׂטוּת, אֲלָא בְּשִׂמְחָה שֶׁל תַּעֲנוּג, שְׂנִיֵּעַ מִתּוֹכָהּ לְאַהֲבַת הַשֵּׁם וְהוֹדָאָה עַל הַנְּסִים שְׂעֵשָׂה לָנוּ".

וּמַסִּים מו"ר מְרַן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן שְׂלִיט"א בְּ"לִקוּט יוֹסֵף" (עִמ' תרפ) שְׂכַן רֵאִינוּ לְגְדוּלֵי הַדּוֹר שְׁלֵא נִהְגּוּ לְהַשְׁתַּכֵּר, וְאִף עַל פִּי שִׂישׁ בְּזֶה טְעָמִים עַל פִּי הַסּוּד וְהַרְמָז - לֹא חָשְׂשׂוּ לְכֶף, אֲלָא שְׂתוּ מְעַט יוֹתֵר מִלְּמוֹדָם, וְאוּלַי בְּגִדְרָה עַד שְׂתִּבְסְמוּ מְעַט. בְּפֶרֶט שְׂהַמְשַׁתְּכָרִים מְבַטְלִים תּוֹרָה עַל יְדֵי כֶּף, וְלִדְיָנָא הֲרִי אֵין לָנוּ הַכֶּרֶחַ שִׂישׁ בְּזֶה חֵיבוֹב, וְהַרְמ"א סִים (תרצה, ב): "וְאֶחָד הַמְּרַבֶּה וְאֶחָד הַמְּמַעֵיט וּבִלְבָד שְׂיִכּוֹן לְבוֹ לְשָׂמִים". וְכֵן הִזְהִי מִנְהַגוֹ שֶׁל מְרַן פֶּאֶר הַדּוֹר וְהַדְּרוֹ זִיע"א, שְׂהִיָּה שׂוֹתָה יֵין

- עַל כֵּן בְּשִׁכָּר זֶה הֵינּוּ נִגְאָלִים גְּאֵלַת עוֹלָם, הֵן עִם יִשְׂרָאֵל, אִם הֵינּוּ מִתְאַמְצִים בְּתוֹרָה וּמְצוֹת כִּהְיוּם הַזֶּה וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל".

גְּדֵר הַחֵיבוֹב 'לְבְּסוּמִי בְּפוּרֵי־א'

שְׁלַחַן סְעוּדַת הַפּוּרִים, צָרִיךְ לְהִיּוֹת מְלֵא וְגִדּוּשׁ בְּכָל טוֹב, וַיֵּשׁ לְהַדְּרוֹ בְּמַעֲדָנִים, בְּשֶׁר וַיֵּין וְכָל מִינֵי מְטַעְמִים. אֲמַנֵּם סְעוּדַת הַפּוּרִים זְקוּקָה לְהַכְנִיָּה גְּדוּלָה מְאֹד, וַיֵּשׁ לְלַמֵּד אֶת הַדְּרָךְ כִּיצַד לְהַתְּנַהֵג בָּהּ, הוֹאִיל וְרַבִּים מְאֲבָדִים אֶת הַהִשְׁגָּה הַרוּחָנִית שֶׁל הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ, עַל יְדֵי שְׂמִשְׁתַּכְּרִים כְּלוּט, וְנִמְצָא שְׂדוּקָא בְּשִׂאוֹ שֶׁל יוֹם, בְּרַגְעִים הַנְּעֻלִים בְּיוֹתֵר, וְדַעְתָּם מְשֻׁבָּשֵׁת עֲלֵיהֶם.

הֵן אֲמַת, שִׂישׁ מִן הַפּוּסְקִים הַנוֹקְטִים לְהַלְכָה אֶת הַמִּימְרָא 'חֵיב אֵינִישׁ לְבְּסוּמִי בְּפוּרֵי־א' כְּפִשׁוּטָה שְׂצָרִיךְ לְהַשְׁתַּכֵּר, וְכֵן כְּתַב הַרְמַב"ם (מַגְלָה ב, טו): "כִּיצַד חוֹבַת סְעוּדָה זֹו? שְׂיֵאכַל בְּשֶׁר וַיִּתְקַן סְעוּדָה נְאֻה כְּפִי אֲשֶׁר תִּמְצָא יְדוּ, וְשׂוֹתָה יֵין עַד שְׂיִשְׁתַּכֵּר וַיִּרְדֵּם בְּשְׂכָרוֹת". וְכֵן דַּעַת הַב"ח: "וּלְפִי עֲנִיּוֹת דַּעַתִּי, נִרְאֶה הוּא כְּפִשׁוּטוֹ, שְׂצָרִיךְ שְׂיִשְׁתַּכֵּר הַרְבֵּה עַד דְּלֹא יִדַּע כְּלָל מַה חִלּוּק יֵשׁ בֵּין אַרוּר הַמֵּן לְכָרוּךְ מְרַדְכִי, שְׂזֶה הַגִּיעַ קְרוֹב לְשְׂכָרוֹתוֹ שֶׁל לוֹט. וְאֵין לְתַמָּה אִיךְ הִרְשׂוּהוּ לְהַשְׁתַּכֵּר כָּל כֶּף, שְׂהֲרִי רַבָּא וְר' זִירָא הֵיוּ מְשַׁתְּכָרִים עַד שְׂקָם רַבָּא וְשַׁחֲטִיָּה לְר' זִירָא". אוּלָם מִנְּגִד אֵיכָא דַּעַת בַּעַל הַמְּאֹר וְהַר"ן (דף ג מדפ"ה ר) מְשֵׁם רַבִּי אֶפְרַיִם ז"ל, דְּמַהֲהִיא עוֹבְדָא דְקָם רַבָּה שְׂחֲטִיָּה לְר' זִירָא - אֵיִדְחִי לִיָּה מִימְרָא דְרַבָּה, וְלִית הַלְכָתָא כְּפוּתִיָּה, וְלֹאוּ שְׂפִיר דְּמִי לְמַעֲבַד הַכִּי.

וּמְרַן בְּשִׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר (תַּרְצָה, ב) הִבִּיא מִימְרָא דְרַבָּה כְּלִשׁוֹנָה: 'חֵיב אֵינֶשׁ לְבְּסוּמִי בְּפוּרֵי־א' וְלֹא נִקַּט כְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם שְׂפִרֵשׁ 'לְבְּסוּמִי' - שְׂכָרוֹת גְּמוּרָה, וְאֲכֵן רַבִּים מְרַבּוֹתֵינוּ נוֹקְטִים שִׂיטָה הַמְּמַצְעַת, שְׂרַק 'יְתַבְּסוּ' מְעַט, דְּהֵינּוּ שְׂיִשְׁתָּה יֵין יוֹתֵר מִכְּפִי הַרְגָלוֹ לְהִרְבּוֹת בְּשִׂמְחָה, אֲבָל לֹא יִשְׁתַּכֵּר מִמֶּשׁ. וְכֵן פִּרְשׁ הַשְּׂל"ה הַקָּדוֹשׁ (תַּצוּה תו"א אוֹת כב) מִילַת 'לְבְּסוּמִי':

פְּרִשֵׁת כִּי תִשָּׂא

קִימוּ מֵה שֶׁקָּבְלוּ כָּבֵר, כְּדַבְּרֵי חַז"ל (שבת פח, א) הַדּוֹר קָבְלוּהָ בְּרִצּוֹן בֵּימֵי אַחְשׁוּרוֹשׁ, הִיָּה צָרִיף לְהִתְקַיֵּם הַמִּשְׁתָּה, וְשֵׁהֲמֵלֶךְ יִקְצֹף עַל הַמִּלְכָּה וְשִׁתִּי, הֵמֵן יַעֲלֶה לְגַדְלָה, אֶסְתֵּר תִּלְקַח לְבֵית הַמֶּלֶךְ, וְעִנְיָן בְּגִתָּן וְתָרַשׁ וּנְדִידַת שְׁנַת הַמֶּלֶךְ לְצָרֶף הַעֲלָאת קָרְנוֹ שֶׁל מֶרְדֳּכַי וְכוּ' וְכוּ' עַד לְתַכְלִית הַנִּרְצִיט, דְּהֵינּוּ, קִימוּ מֵה שֶׁקָּבְלוּ כָּבֵר. וּמִסֵּר זֶה מְלוּהָ אוֹתָנוּ כָּבֵר אֲלֵפִים שְׁנוֹת גְּלוּת, שְׁאֲמַנָּם הַכֹּל נִרְאָה טִבְעֵ, עוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהֵג, אוֹלָם בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר, כֹּל הַמְאֲרָעוֹת יִתְבָּרְרוּ כְּמִכּוֹנִים לְמִטְרָה הַעֲלִיּוֹנָה - לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת ש-ד-י בְּגִלְגָּלָה הַעֲתִידָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

'כִּי לֹא מוֹחֲשָׁבוֹתֵי מוֹחֲשָׁבוֹתֵיכֶם'

וּמִלְבַּד מִסֵּר זֶה, טְמוּנִים בְּמַגְלָה עוֹד מְסָרִים יִקְרִים וּמְאֲלָפִים. לְדַגְמָא, אִם נִתְבּוֹנֵן נְגִלָה שֶׁהֵמֵן תִּכְנֵן אֶת הַשְּׂמִדָתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, חֵס וְשָׁלוֹם, בְּצוּרָה יוֹצֵאת מִן הַפֶּלֶל מִמֶּשׁ, עַד כְּדֵי שֶׁאֲפֵלוּ מְזֻמּוֹתֵיהֶם שֶׁל שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל הַגְּדוֹלִים בְּיָמֵינוּ - מַחְוִירוֹת לַעֲמַת מַהֲלִכָיו הַזְּדוּנִיִּים וְהַמְחֻשְׁבִּים.

רֵאשִׁית כֹּל, שְׁכַנוּעַ הַמֶּלֶךְ אַחְשׁוּרוֹשׁ שֶׁלְטוֹבַת הַמְּדִינָה מוּטָב לְהַפְטֵר מֵהִיְהוּדִים; בְּחִירַת חֲדָשׁ שֶׁאֵין בּוֹ שׁוּם זְכוּת לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל, עַל מִנַּת שְׁלֹא יִהְיֶה סְכוּי לְהַמְלִט מִיָּדוּ בְּדַרְכֵים רִוְחָנִיּוֹת; שְׁלִיחַת סְפָרִים לְכָל מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְבָּה וְעַם וְעַם כְּלִשׁוֹנוֹ; הַשְּׂמִדָה אֲמוּרָה לְהַעֲשׂוֹת בְּיוֹם אֶחָד וּבְכָל הַמְּקוֹמוֹת כְּלָם בּוֹ זְמַנִּית, לְהַבְטִיחַ שְׁלֹא תִתְכַּן בְּרִיחָה, כִּי לֹאן שִׁיִּלְכוּ תִקְפָּה הַגְּזֵרָה, וְגַם לְמַנְעַ נְסִיּוֹן לְהַכְשִׁיל אֶת הַמְּזֻמָּה מֵאִיזָה גוֹרֵם שִׁיְהִיָּה, כִּי עַד שִׁיתְפָּרֵס הַדָּבָר - כָּבֵר יִהְיֶה זֶה לְאַחַר מַעֲשֵׂה.

הַרִי לֶךְ שֶׁהַמְּזֻמָּה שׁוֹמֵם הֵמֵן הַרְשָׁע, הִיָּתָה 'תְּפוּרָה' לְהַפְלִיא מִכָּל פְּנָה, וּמִצַּד הַשֶּׁכֶל וְהַטְּבַע - לֹא הִיָּתָה שׁוּם סִבָּה בְּעוֹלָם שֶׁהִיא תְּכַשֵּׁל.

יִוֹתֵר מִכְּפֵי הַרְגָלוֹ, וְלֵאחֶר מִכֵּן מִנְמָנָם מְעַט, וְחִזּוֹר לְתַלְמוּדוֹ.

וְנִסִּים בְּדַבְּרֵי הָאֲדַמוּ"ר מְקַאֲלִיב שְׁלִיט"א, בְּסִפְרוֹ 'קוֹל מְנַחֵם' (ח"ג הַכְּנֵה לְפוּרִים) אֲשֶׁר מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק: (אֶסְתֵּר ט, כח) "וַיְמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹף הַיְּהוּדִים וְזִכְרָם לֹא יִסּוּף מִזְרַעִם", שֶׁאֵין הַכּוֹנֵה רַק לְנִצְחִיּוּתָהּ שֶׁל חֲגִיגַת הַפּוּרִים בַּתּוֹדָעָה הַיְּהוּדִית, אֲלֵא נִצְחִיּוֹת הַמְּסָרִים הַעוֹלָם וּמִשְׁתַּקְפִּים בְּסִפּוֹר הַמְּגִלָּה וַיְמִי הַפּוּרִים, מְסָרִים אֵלוֹ לֹא יִסּוּרוּ מִלְּבָנוּ, וּמֵהֶם נִשָּׂאב חִזּוֹן בְּאַמוּנַת הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ בְּכָל עַת וּבְכָל זְמַן.

עֵמֶק הַנְּהַגַת הַבוּרָא הַמִּשְׁתַּקְפֵּת בְּסִפּוֹר הַמְּגִלָּה

רֵאשִׁית כֹּל, יֵשׁ לְלַמֵּד מִסִּפּוֹר הַמְּגִלָּה מַהוּ הַמְּבַט הַנִּכּוֹן וְהָאֲמִתִּי שֶׁצָּרִיף לְהִיּוֹת לְכָל יְהוּדֵי בְּיַחַס לְמֵאֲרָעוֹת הַעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר אָדָם מִסְתַּכֵּל בְּמִבְטָ צֵר, אֲזִי כֹל הַדְּבָרִים שֶׁקּוֹרִים סְבִיבוֹ נִרְאִים כְּמִתְגַּלְגְּלִים, כְּכִיכּוֹל, בְּדַרְךְ הַטְּבַע, עַד שֶׁאֵין לְהַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת בְּכָלֵל שְׂמֵאת ה' הִיָּתָה זֹאת, וְשִׁדּוֹ הַחֲזָקָה הִיא הַמְּכּוֹנֵת וּמְסֻדָּרַת אֶת הַכֹּל כְּפִי הַעוֹלָה עַל רוּחוֹ. וְרַק בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר - מִתְבָּרַר לֶךְ שֶׁכָּל אוֹתָם גּוֹרְמִים שְׁלֹא הַבְּנֵת אֶת מִשְׁמַעוֹתָם, אֵינָם אֲלֵא אֲמֻצְעִים וְשִׁלְיָחִים שֶׁל הַשְּׂגָחָה הַעֲלִיּוֹנָה הַמוֹצִיאִים לַפַּעַל אֶת מַה שֶׁעָלָה בְּמַחֲשָׁבָה הָאֱלוֹקִית.

אִם נִשִּׁים לֵב לְכָל הַמְּסַפֵּר בְּמַגְלַת אֶסְתֵּר, הַרִי לְכֹאֲוָרָה, כְּלָה מְרַכֶּבֶת מִסִּפּוּרִים-סִפּוּרִים, חֲלָקִים-חֲלָקִים, שֶׁאֵין כְּכִיכּוֹל, כֹּל קֶשֶׁר הָאֶחָד עִם הַשְּׁנִי; מִשְׁתָּה הַמֶּלֶךְ, הַקְּצֹף עַל וְשִׁתִּי, עֲלִית הֵמֵן לְגַדְלָה, לְקִיחַת אֶסְתֵּר לְבֵית הַמֶּלֶךְ, קֶשֶׁר בְּגִתָּן וְתָרַשׁ, נְדִידַת שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וְכוּ', רַק לְאַחֵר שְׁמִסִּימִים אֶת הַמְּגִלָּה - אֲזִי נוֹכַחִים לְדַעַת עַד כְּמָה נְעוּץ סוּפָה בַּתְּחִלָּתָהּ, מִתְבָּרַר לָנוּ שְׁכַדִּי לְהַגִּיעַ ל"קִימוֹ וְקָבְלוֹ הַיְּהוּדִים -

פְּרִשֵׁת כִּי תִשָּׂא

אָפֶס קֶצֶה שֶׁל הַתְּבוּנָה הָאֱלוּקִית, וְכֵן מִבְּאֵר
בְּפִסּוּק: (אִיּוֹב כח) "וְהַחֲכָמָה מֵאִין תִּמְצָא וְאִי
זֶה מְקוֹם בִּינָה: לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻכָּה וְלֹא
תִּמְצָא בְּאֶרֶץ הַחַיִּים: אֱלֹהִים הֵבִין דְּרָכָה וְהוּא
יָדַע אֶת מְקוֹמָה".

עַל כֵּן, כַּמָּה מִטָּל עָלִינוּ לְהִרְכִּין רֹאשׁ בַּפְּנֵי
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר הִיא כּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ אֶת
יְסוּדוֹת הַתְּבוּנָה וְהַחֲכָמָה הָאֱלוּקִית, כְּפִי
שֶׁהַעֲנִיקָה לָנוּ הַבּוֹרָא בְּרַב טוֹבוֹ בְּמַעֲמַד סִינִי,
לְהִכִּיר בְּעֲרֻכָּה הָרִם וּבִנְצָחִיּוּתָהּ, וְלִסְוֹר
לְמַשְׁמַעְתָּהּ לֹא כָּל הַתְּחַכְּמוֹת מַצְדָּנוּ.

חִלּוּמוֹ שֶׁל הַגִּבּוֹר הַמְּפַקֵּק

וּמִסְפָּר שְׁפַעַם הוֹפִיעַ גִּבּוֹר גְּדוֹל אֶחָד אֲצֵל
הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקְּדוּשׁ, וְגִלָּה בַּפְּנֵי אֶת
לְבוֹ: "שְׂאֵלָה אַחַת מְטְרִידָה אוֹתִי וּמְפְרִיעָה
אֶת שְׁלוֹתִי, מֵאֲמִין אֲנִי שֶׁהַקִּב"ה כָּל יָכוֹל,
וְאִם יִרְצֶה בֶּן רַגַע יִהַפֵּךְ אוֹתִי לְעֵנִי, וְלִכְּנֹעַ עוֹ
רְצוֹנִי לְדַעַת בְּאִיזָה דְרָף יָכוֹל הַקִּב"ה לְבַצֵּעַ
זֹאת? הֲרֵי עֲשָׂרִי אֲדִיר וְחֹבֵק עוֹלָם, אִם יִקַּח
שְׂדוֹת - יִשְׁאַרוּ כְּרָמִים, אִם יָמוּת הַמְּקַנֵּה -
יִשָּׂאֵר הַכֶּסֶף וְהַזֶּהָב, אִם יִפְרֹץ אֲסוֹן טֹבַע
כְּלִשְׁהוּ בַּמְדִּינָה אַחַת - יִשָּׁנוּ עוֹד כְּהִנֵּה וְכִהֵנָּה
בַּמְדִּינוֹת אַחֲרוֹת".

אָמַר לוֹ הַצַּדִּיק: "שְׂאֵלָה גְּדוֹלָה שְׂאֵלְתָּ,
בְּנִי, אִי אֲפָשֶׁר לָתֵת לָךְ תְּשׁוּבָה עַל רַגְלֵי אַחַת,
לָךְ לְנוֹחַ קֶצֶת מַעֲמַל הַדְרָף, וּכְשֶׁתִּתְעוֹרֵר
מִשְׁנֵתְךָ וְדָאִי הוּא שֶׁנִּמְצָא פְתָרוֹן לְשְׂאֵלְתְךָ...".

הַעֲשִׂיר נִכְנַס לְחֹדֶר הַסְּמוּף וַיִּשְׁכַּב וַיִּרְדָּם,
וַיַּחֲלוּם חִלּוּם, הִנֵּה הוּא עוֹמֵד בְּבֵית מְזִיגָה
גְּדוֹל, כְּנֶהוּג בְּיָמִים הֵהָם, וּמוֹזַג מִשְׁקָה לְכָל
הָאוֹרְחִים. וַיְהִי הַיּוֹם, עָרַל אֶחָד שָׁתָה לְשִׁכְרָה,
עַד שֶׁאֲחִזְהוּ הַשֶּׁבֶץ וּמַת בּוֹ בְּמְקוֹם. שָׁאֵר
הָעֲרָלִים, שֶׁעָמְדוּ שָׁם, רָאוּ מַה שֶּׁקָּרָה, וַיּוֹצִיאוּ
קוֹל בְּמַחְנָה לֵאמֹר שֶׁהַמוֹזַג הוּא שֶׁהַרְעִיל
אוֹתוֹ. הַדְּבָרִים הַגִּיעוּ לְאָזְנֵי הָרִשׁוֹת הַמְּקוֹמִית,
שֶׁלֹּא חִסְרָה שְׁנֵאת יִשְׂרָאֵל, וְאַחֲרֵי חֲקִירָה
וַדְרִישָׁה יָצָא דִּינּוֹ שֶׁל הַיְהוּדִי לְתַלְיָהּ.

אֲלֹא שְׂפָאן מִתְּגַלָּה לְפָנֵינוּ מֵאֲמַר הַנְּבִיא
(יִשְׁעִיָּהוּ נה, ח) "כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם
וְלֹא דַרְכֵיכֶם דַּרְכֵי נְאֻם ה'", וְכֵן אָמַר הַחֲכָם
מִכָּל אָדָם (מִשְׁלֵי יט, כא) "רַבּוֹת מַחְשְׁבוֹת בְּלֵב
אִישׁ וְעֲצַת ה' הִיא תְקוּם". הֵמָּן הִרְשַׁע הַתְּחַכֵּם
לְמַצָּא חֲדָשׁ הַמִּתְאִים לְמַפְלֵתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
חֲפֵשׂ וּמְצָא כִּי בַחֲדָשׁ אָדָר מַת מִשָּׁה רַבָּן שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, אוֹלָם הַקִּב"ה הַעֲלִים מִמֶּנּוּ שֶׁבַחֲדָשׁ
אָדָר נוֹלָד מוֹשִׁיעֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. חָשַׁב הֵמָּן
בְּלְבוֹ: חֲדָשׁ אָדָר - מִזְלוֹ דְגִים, כְּשֵׁם שֶׁדְרָף
הַדְּגִים לְכַלֵּעַ, כִּף אֲנִי אֲכַלֵּעַ אֶת עַם הַסְּגֻלָּה...
אוֹלָם לֹא שָׁת לְבוֹ כִּי הַדְּגִים - פְּעָמִים בּוֹלְעִים
וּפְעָמִים נִבְלָעִים, וְהַכֵּל בְּהַשְׁגַּחַת הַבּוֹרָא כְּדִי
שֶׁתְּשׁוּב מַחְשְׁבָתוֹ אֲשֶׁר חָשַׁב עַל רֹאשׁוֹ.

וַיִּתְרָה מִזוֹ, הַטְּעוֹת הַחֲמוּרָה בְּיוֹתֵר שֶׁעָשָׂה
הֵמָּן, וְהַכְּשָׁלוֹן הַמְּהֻדָּד שֶׁעָתִיד לְנַחַל -
טְמוּנִים כְּבָר בְּנִסְחַ הַגְּזֵרָה שֶׁגִּזַּר עַל הַיְהוּדִים:
"לְהַשְׁמִיד לְהַרְג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְהוּדִים מִנְעַר
וְעַד זָקֵן טָף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד", הֵמָּן הַצּוֹרֵר,
עַל אֵף בְּקִיאֹתוֹ הַגְּדוֹלָה בְּדַבְרֵי יְמֵי יִשְׂרָאֵל,
נִעְלַם מִמֶּנּוּ מִקְרָא מְפָרֵשׁ (וַיִּקְרָא כו, מד): "וְאֵף
גַּם זֹאת בִּהְיוֹתֶם בְּאֶרֶץ אֲבִיֵּיהֶם לֹא מֵאֲסִתִּים
וְלֹא גַעְלָתִים לְכַלְתֶּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם", יִתְכַן
שֶׁלוֹ הַחִיל אֶת הַגְּזֵרָה רַק עַל חֵלֶק מְסֻמָּם
מִכָּלל יִשְׂרָאֵל, מִי יוֹדֵעַ אִם לֹא הִיָּה, חֵס
וְשָׁלוֹם, מִצְּלִיחַ לְהַפִּיק זְמָמוֹ, נִתֵּן הַקִּב"ה
בְּלְבוֹ דוֹקָא שֶׁתְּחוּל הַגְּזֵרָה עַל כָּל כָּלל יִשְׂרָאֵל,
דְּבָר שֶׁבָשׂוּם אֲפֵן לֹא נִתֵּן לְהַתְקַיֵּם, וְהֲרִי
גְזֵרָתוֹ מֵיַעֲדַת לְכַשְׁלוֹן מִרֹאשׁ.

וּמִסֵּר זֶה, כַּמָּה קִטְנָה מַחְשְׁבַת הָאָדָם מוֹל
גְּדִלַת דַּעַת הַבּוֹרָא, טְמוּן גַּם בְּעֵמֶק דְּבָרֵי
חַז"ל הַקְּדוּשִׁים, הַעוֹסְקִים בַּחֻבַת חַג הַפּוּרִים:
'חִיב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוּרִיָּא עַד דְּלֹא יָדַע',
צָרִיף הָאָדָם לְהַרְגִישׁ כַּמָּה הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ
מֵאוּמָה לְעַמַּת תְּבוּנָתוֹ יִתְבַּרְךָ. בְּפִרְט בְּדוֹר
שֶׁלָּנוּ שֶׁהַהֲתַקְדָּמוֹת הָאֲנוּשִׁית בַּתְּחוּמֵי הַמְּדַע
וְהַרְפוּאָה נוֹתְנַת אִיזוֹ תְּחוּשָׁה שֶׁהִנֵּה כְּמַעֲט
הַגְּעֵנוּ עַד קֶצֶה הַחֲכָמָה וְהַתְּבוּנָה, אוֹלָם כָּל
זֶה אֲשַׁלְיָה גְמוּרָה! כִּי עֲדִין לֹא הַגְּעֵנוּ עַד

פְּרִשֵׁת בֵּי תְּשׂוּא

ה'בַּעַל שֵׁם טוֹב' כִּי מִגְּלָה רֵאשִׁי תְּבוֹת ל'הַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ, כָּל דּוֹר וְהַעֲבֹדָה הַזֹּהָרָה שָׁלוּ, כָּל דּוֹר וְחִלְשׁוֹתָיו, תִּפְקִידֶם וְחֻבְתָּם שֶׁל מְרַדְּכֵי וְאַסְתֵּר מִנְהִיגֵי הַדּוֹר, הִיא ל'הַעֲבִיר גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ, וּבִמְקוֹמָם לְהִבִּיא אֶת אֹר הַמְּגִלָּה מִלְשׁוֹן גְּלוּי', שֶׁעַל יָדֵי זֶה מִתְּגַלָּה כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ ית' בְּעוֹלָם, כִּי כָּאֲשֶׁר מַעֲבִירִים גְּלוּלִים מִן הָאָרֶץ - מְכַרְח הוּא שֶׁיִּבִּיא הַדְּבָר לִידֵי תִקּוֹן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׂדֵי.

חֲטָאוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הַדּוֹר, הִיָּה עַל שֶׁנִּהְנֶה מְסַעֲוֹדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, גַּם הִשְׁתַּמְשׁוּ בְּאוֹתָהּ סְעוּדָה בְּכָלִי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וַיֵּשׁ בָּזָה מִשׁוֹם עוֹוֹן מַעֲלָה, בְּנוֹסֶף לְכֹף הָיוּ מַעֲרָבִים שֵׁם בְּמַעֲשֵׂה זְמָה, כְּמִבְּאֵר כָּל זֶה בְּחַז"ל וּמְדַרְשִׁים, הָרִי נִתְּגַלָּה חֲטָאָם בְּג' עוֹנֵינִים, בְּעַסְקֵי אֲכִילָה, בְּעַסְקֵי מְמוֹן וּבְעַסְקֵי גִשְׁיִם, שֶׁהֵם ר"ת אַמִּין הָעוֹלָה בְּגִימְטְרִיא צ"א, וְזֵהוּ שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לַיהוָה שֶׁעַל (שְׁמוֹת פֶּרֶק יז, ט): "בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וַיָּצֵא הַלַּחֵם בְּעַמְלָק", כִּי עַקֵּר מִלְחַמְתָּם שֶׁל מְנַהִיגֵי יִשְׂרָאֵל הִיא בְּקַלְפַת הַחֲטָא, וְכֹאֲשֶׁר נִשְׁבְּרַת הַקְּלִיפָה, כְּכֹר בְּקַל אֶפְשָׁר לְהַכְנִיעַ אֶת הָאוֹיֵב בְּפַעַל.

ה' יִזְכְּנוּ לְנִצָּל כְּדָבְעֵי אֶת הַשְּׁפַע הַרוּחָנִי הַעֲצוּם שֶׁמַּעֲנֵק לָנוּ בְּיוֹם זֶה, וְלִהְפָּנִים אֶת הַעֲקֻרֹנוֹת וְהַמְסָרִים שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מִסְפּוֹר הַמְּגִלָּה, וּבְכֹרֶט נִזְכָּה לְקַיֵּם אֶת שְׁמֵחַת פּוֹרִים בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ, שְׁלֵא לְהַפְךְ מִשְׁתָּהּ וּשְׁמִחָה לְזִלְזָלָה וְהוֹלָלוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, הַגְּבוּל בֵּין אֱלוֹ לְאֱלוֹ יֵדֵק וּמְצַמְצָם, וּבְקַל אֶפְשָׁר לְעַבֵּר מִצַּד אֶחָד לְמַשְׁנֵהוּ. וַיִּקְיֵם בְּנוֹ מִקְרָא שְׁכָתוֹב (קֵהֵלֵת ט, ז): "לֵךְ אַכַּל בְּשִׁמְחָה לְחֻמֶּךָ וּשְׁתַּה בְּלֵב טוֹב יִינַף כִּי כְּכֹר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשִׂיךָ", אָמֵן וְאָמֵן!

עַד שֶׁיֵּצֵא פֶּסֶק הַדִּין אֶל הַפַּעַל, הַכְּנִיסוּהוּ לְתֵא מַעֲצָר מְבֻדָּד. יוֹם אֶחָד וְהִנֵּה הוּא מְבַחֵן שֶׁהַשׁוֹמֵר לֹא סָגַר הַדְּלֵת כְּרֵאוֹ, מִיָּדְעָנוּ נִצָּל אֶת הַהִזְדַּמְנוֹת וּבְרַח מִבֵּית הַסֵּהָר, תוֹף כְּדֵי רִיצָתוֹ הַשְּׁלִיף מַעֲלָיו בְּגִדֵי הָאֲסִירִים וְהִתְרַחַק כְּמָה שֶׁאֶפְשָׁרוּ לוֹ כַּחוֹתָיו, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְשִׁפְתַּי הֵימָּה וַיֵּשֶׁב לְפִיּוֹשׁ קִמְעָא וּלְתַכְנֵן אֶת צְעָדוֹ לְהִבָּא.

הוּא הִבִּין שֶׁכְּדֵי לְהַמְנִיעַ מִהַתְּגַלּוֹת זְהוּתוֹ הָאֲמִתִּית, מְחַיֵּב שְׁלֵא לְגַלוֹת כָּל קֶשֶׁר עִם רְכוּשׁוֹ, עִם בֵּיתוֹ הַמְּפָאָר, וְאֵף לֹא עִם אֲשֵׁתוֹ, בְּנָיו וּמְכָרָיו, כֹּף מְאוֹתוֹ יוֹם וְהִלָּאָה יִנְהַג כְּקַבְצָן וּכְפוֹשֵׁט יָד, וַיִּסִּים חָיָו כְּעֵנֵי הַמְּחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים. "לֹא וְלֹא!" הִרְהַר בְּלִבּוֹ בְּפַסְקָנוֹת, "חַיִּים שְׂכָאָלָה - מִיָּתָה טוֹבָה מֵהֵם", וְגַמֵּר בְּדַעַתוֹ לְזַרֵק עֲצָמוֹ לָיִם וּלְאֲבֵד עֲצָמוֹ לְדַעַת, רַק שֵׁם יִמְצָא מְנוּחָ... וְהַחֵל לְקַרֵּא בְּקוֹל "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל...", מִיָּד הַתְּעוֹרֵר וַיִּקְרָן, וְהִנֵּה חָלוּם.

עוֹדְנוּ חוֹשֵׁב וְהוֹגֵה בְּכָל מָה שֶׁעָבַר עָלָיו בְּעַת חָלוּמוֹ, נִכְנָס אֶצְלוֹ ה'בַּעַל שֵׁם טוֹב', וַיִּשְׁאָלוּ: "הֵאֵם יֵשׁ לְךָ עוֹד שְׂאֵלוֹת?" עָנָה הַעֲשִׂיר: "לֹא רַבִּי, כְּכֹר קִבְלָתִי תְּשׁוּבָה עַל שְׂאֵלָתִי". אָמַר לוֹ הַצַּדִּיק: "דַּע לְךָ שֶׁהַאֲפֹן שְׂרָאִיתָ, הוּא אֶחָד מִנֵּי אֲלֵף דְּרָכִים הַמוֹכְנִים וַיְדוּעִים לוֹ? תְּכַבְּרֵךְ לְהַשְׁפִּיל גְּאִים עַדִּי אֶרֶץ וְלִהְגַּבִּיָּה שְׁפָלִים עַד מְרוֹם, כִּי אֲלֵקִים שׁוֹפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים, וְאִין אֲתָנוּ יוֹדַע מָה מְהִלִּיכוֹתָיו וְהִנְהַגְתּוֹ? תְּכַבְּרֵךְ בְּעוֹלָם".

מִלְחָמוֹת מְנַהִיגֵי יִשְׂרָאֵל בְּקַלְפַת הַחֲטָא

עוֹד מְסַר תְּשׁוּבָה הָעוֹלָה מִן הַמְּגִלָּה הוּא שֶׁמִּטָּל עַל מְנַהִיגֵי יִשְׂרָאֵל, לְהַלְחֵם בְּרוּחַ הַחֲטָא וְהַעֲבִירָה הַפּוֹשָׁה בְּדוֹרָם, וַיְדוּעַ בְּשֵׁם תְּלַמִּידֵי